

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK ERTELEMENİN
ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARINA
GÖRE İNCELENMESİ

SONER YATGIN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
YARD. DOÇ. DR. ZELİHA TRAŞ

Konya – 2014

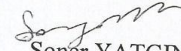
T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Soner YATGIN
	Numarası	108301051005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Lise Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Ana Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Soner YATGIN

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Soner YATGIN
	Numarası	108301051005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Psikolojik Danışma ve Rehberlik
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Yard. Doç. Dr. Zeliha TRAŞ
Tezin Adı	Lise Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Ana Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan "Lise Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Ana Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi" başlıklı bu çalışma 23/06/2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Yrd. Doç. Dr.	Zeliha TRAŞ	
Doç. Dr.	Erdal HANARTA	
Doç. Dr.	Emel ARSLAN	

ÖNSÖZ

“Bugünün işini yarına bırakma!” demiş atalarımız, ancak sıklığı farklı olsa da herkesin yaptığı ya da yaşadığı bir durumdur; ertelemek. Diyetlerin başlangıcı şimdi değil pazartesidir, dizi bittikten hemen sonra başlanacaktır ders çalışılmaya, bir dahaki sefere ödevler son güne bırakılmayacaktır; çoğu insan defalarca söylemiştir kendine benzer cümleleri...

Yetiştığı çevrenin ürünüdür insan. Adeta bir ham madde olarak dünyaya gelir ve çevreden aldığı girdileri kendi zihin süzgecinden geçirerek kişiliğini, karakterini oluşturur. Şüphesiz herkes bu süreçte çevresel girdiyi en fazla kendi ailesinden özellikle anne babasından alır. İşte bu durum insanların kişilik ve karakter gelişiminde anne babayı yani onların çocuklarını yetiştirmede takındıkları tutum ve davranışları en önemli faktörlerden biri haline getirmektedir.

Bu çalışmada “Lise Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi” gerçekleştirilmiştir. Bu tez çalışmasının her aşamasında büyük emeği olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sayın Zeliha TRAŞ’a, bu süreçte zaman zaman ihmal etmek durumunda kaldığım kıymetli eşim Feyza ve biricik oğlum Yiğit’e ayrıca kendisine minnetimi kelimelerle ifade edemeyeceğim anneme teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamı hayatta en önemli şeylerin gülümsemek ve ümidini yitirmemek olduğunu bana her daim hatırlatan değerli dostum Fatih ŞEKERCİ’ye ithaf ediyorum. Bu tez çalışmasının alana katkı sağlaması ve alanda çalışan diğer bilim insanlarına ilgili konu üzerinde yapacakları çalışmalarda yararlı olması dileğiyle...

Soner YATGIN

Konya, Mayıs – 2014

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Soner YATGIN		
	Numarası	108301051005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
	Tez Danışmanı	Yard. Doç. Dr. Zeliha TRAŞ		
	Projenin Adı	Lise Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Algılanan Anne Baba Tutumlarına Göre İncelenmesi		

Özet

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının, algılanan anne ve baba tutumları açısından incelendiği araştırma, genel tarama modelindedir. Çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında Konya/Yunak ilçesindeki dört lisede öğrenim görmekte olan 312 kız ve 351 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında kullanılacak verileri elde etmek için Kişisel Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Akademik Erteleme Ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin analizinde t testi, tek yönlü varyans analizi, tukey testi ve regresyon analizi yapılmış olup, analizlerde SPSS 16.0 kullanılmıştır.

Bulgularda akademik erteleme davranışı puanları cinsiyete göre erkek öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur. Anne ve baba tutumlarını koruyucu – istekçi ve otoriter algılama boyutları ile akademik erteleme arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Algılanan anne ve baba tutumlarının akademik erteleme davranışının yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akademik Erteleme, Anne Tutumları, Baba Tutumları

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Soner YATGIN		
	Numarası	108301051005		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri / Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
	Tez Danışmanı	Yard. Doç. Dr. Zeliha TRAŞ		
	Projenin Adı	Examination Of Academic Procrastination Among High School Students In Terms Of Perceived Parental Attitudes		

Abstract

This study examines the academic procrastination behavior of high school students in terms of the perceived parental attitudes in accordance with general survey model. The study group of research consists of the 2012-2013 academic year on 312 female and 351 male high school students from four high schools in Yunak, Konya. 'Personal Information Form' for obtaining some personal information of students who took part in the research, 'Parental Attitude Scale' for designating the perceived parental attitudes, and 'Procrastination Scale' in determining the scores of procrastination behavior have been used.

T-test, one-way variance analysis, tukey's test and regression analysis have been used in order to analyze the data. SPSS 16.0 statistical program in the computer laboratory settings has been utilized in order to analyze statistical analysis of the data.

The findings illustrate that the scores of academic procrastination behavior has been found significantly relevant according to gender variable for male students. Accordingly, there is a positive relation between the protector – demanding and authoritarian perception dimensions of

parental attitudes and academic procrastination behavior. Furthermore, the perceived parental attitudes has been found the predictor of the academic procrastination behavior.

Key Words: Academic Procrastination, Maternal Attitudes, Paternal Attitudes

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
Özet	v
Abstract	vii
TABLolar LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	3
1.1.1. Alt Problemler	4
1.2. Önem	5
1.3. Sayıtlılar.....	6
1.4. Sınırlılıklar	6
1.5. Tanımlar.....	6
1.5. 1. Anne-Baba Tutumu	6
1.5.2. Akademik Erteleme	6
BÖLÜM II.....	7
KONU İLE İLGİLİ KURAMSAL VE KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR	7
2.1. Erteleme.....	7
2.1.1. Erteleme Davranışının Nedenleri	8
2.1.2. Erteleme Davranışının Sonuçları.....	9
2.1.3. Erteleme Döngüsü	10
2.1.4. Erteleme Davranışına İlişkin Kuramsal Görüşler	12
2.1.5. Erteleme Türleri	16
2.1.5.1. Akademik Erteleme	17
2.2. Anne Baba Tutumları	19
2.2.1. Anne Baba Tutumlarına İlişkin Kuramsal Görüşler	21
2.2.2. Yaygın Anne Baba Tutumları	24
2.2.2.1. Demokratik Tutum.....	25
2.2.2.2. Koruyucu – İstekçi Tutum	27
2.2.2.3. Otoriter Tutum.....	28

2.3. İlgili Araştırmalar	30
2.3.1. Erteleme İlgili Yapılan Araştırmalar	30
2.3.2. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar	38
BÖLÜM III.....	45
YÖNTEM.....	45
3.1.Araştırma Modeli	45
3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu	45
3.3. Veri Toplama Araçları.....	47
3.3.1.Anne-Baba Tutumu Envanteri	47
3.3.2.Akademik Erteleme Ölçeği	48
3.4.Verilerin Toplanması.....	49
3.5.Verilerin Analizi.....	49
BÖLÜM IV	50
BULGULAR.....	50
BÖLÜM V.....	55
5 TARTIŞMA VE YORUM.....	55
5.1. Akademik Erteleme ve Cinsiyet.....	55
5.2. Akademik Erteleme ve Yaş.....	56
5.3. Akademik Erteleme ve Sosyo – Ekonomik Düzey	57
5.4. Akademik Erteleme ve Kardeş Sayıları.....	58
5.5. Algılanan Anne ve Baba Tutumları ve Akademik Erteleme.....	58
5.5.1. Demokratik Algılanan Anne ve Baba Tutumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki	58
5.5.2. Koruyucu – İstekçi Algılanan Anne Baba Tutumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki..	59
5.5.3. Otoriter Algılanan Anne ve Baba Tutumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki	60
5. 6. Lise öğrencilerinde algılanan anne ve baba tutumları akademik erteleme davranışını anlamlı olarak açıklamakta mıdır?	60
BÖLÜM VI	62
SONUÇ VE ÖNERİLER	62
6.1. Sonuçlar	62
6.2. Öneriler	63
6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	63
6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	63

KAYNAKÇA	65
EKLER	77

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Sayı ve Yüzdeler.....	46
Tablo 2: Lise öğrencilerinde cinsiyete göre akademik erteleme puanlarının t testi sonuçları.....	50
Tablo3: Lise Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Akademik Erteleme Davranışlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	50
Tablo 4: Lise Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Akademik Erteleme Davranışı Puanlarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları.....	51
Tablo5: Lise Öğrencilerinin Sosyo – Ekonomik Düzeyleri Değişkenine Göre Akademik Erteleme Davranışı Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	52
Tablo6: Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları ve Kardeş Sayıları Arasındaki İlişki	52
Tablo 7: Lise Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarının Alt Boyutları ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	53
Tablo 8: Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışının Yordayıcısı Olarak Anne ve Baba Tutumlarının Regresyon Analizi Sonuçları.....	54

BÖLÜM I

GİRİŞ

“Bugünün işini yarına bırakma!” demiş atalarımız, ancak sıklığı farklı olsa da herkesin yaptığı ya da yaşadığı bir durumdur; ertelemek. Diyetlerin başlangıcı şimdi değil pazartesidir, dizi bittikten hemen sonra başlanacaktır ders çalışılmaya, bir dahaki sefere ödevler son güne bırakılmayacaktır; çoğu insan benzer cümleleri kendisine ya da çevresindekilere defalarca söylemiştir. Ancak yine de insan kendini birçok şeyi ertelemekten alıkoyamaz.

Başlangıçta erteleme davranışı kişinin yaşamında oldukça keyifli gelebilir, ama sonuçlarıyla karşılaştıkça kişide kaygı ve başarısızlık yaratan bir duruma dönüşebilir. Ertelenen iş ne olursa olsun sonuç aynıdır, ertelenen iş bir diğer işi etkiler. Kısacası bu keyifli davranış, yaşamımızda yolunda gitmeyen durumlara neden olduğunda artık bir sorun oluşturduğunu anlarız (Aydoğan 2008).

Erteleme davranışı genel olarak belirli bir zaman diliminde yapılması gereken eylemleri, geçerli bir mazeret olmaksızın farklı bir zamana ötelemeyi ifade etmektedir. Erteleme davranışı, kaçınma isteği ve bu etkinliği daha sonra gerçekleştirileceğine dair verilen sözler, geciktirme sonucunda kendini haklı göstermek için bahaneler bulma şeklinde tanımlanabilir (Ellis ve Knaus, 2002 akt: Kandemir 2010).

İngilizcedeki ilk kayıtlı kullanımı 1588 yılında gerçekleştirilmiş olan “erteleme” doğrudan Latince bir kelime olan “Procrastinatus” kelimesinden gelmektedir, ileri hareketi işaret eden “pro” zamirinden ve yarın anlamına gelen “crastinus” kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur (Merriam Webster’s Collegiate Dictionary 2013). İlk kayıtlı kullanımı 1588 yılına ait olsa da erteleme davranışının insanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülebilir.

Milgram (1991) ertelemeyi sadece programa bağlılığın zorunlu olduğu teknolojik olarak gelişmiş ülkelerdeki modern bir hastalık olarak nitelmiştir. Bu savda bir dereceye kadar gerçeklik payı bulunmakla birlikte, ertelemeyi sadece modern çağın bir sorunu olarak değerlendirmek büyük bir yanılgı olur. DeSimone (1993, akt. Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995) sanayi öncesi toplumlarda, bugünkü anlamında erteleme kavramına karşılık gelen bir kelime bulunmadığını belirtmekte ancak, erteleme kavramını çağrıştıran kelimeler olduğunu ifade

etmektedir. Örneğin eski Mısırlıların erteleme anlamına gelebilecek iki fiil kullandıkları bilinmektedir. Bunlardan ilki, gereksiz işlerden ve dürtüsel çabalardan kaçınmayı yararlı bir alışkanlık olarak ifade eden fiildir. Diğeri ise ilkinin aksine yaşamı sürdürmek için yapılması gereken işleri tamamlamada tembellik etmeyi zararlı bir alışkanlık olarak tanımlayan fiildir.

Latince metinlerde erteleme sözcüğünün, Romalıların askeri metinlerinde oldukça sık kullanıldığı görülmektedir. Romalıların erteleme ifadesini kullanma biçimi, askeri uzlaşmazlıkların çözümünde gerekli sabrın gösterilmesi gibi kararları ertelemenin akıllıca ve gerekli olduğu görüşünü yansıtır biçimdedir. Dolayısıyla erteleme, harekete geçmeden önce daha sofistike kararların alınması gereken ve yeteri kadar öngörüye sahip olunmayan durumlarda dürtüsellikten kaçınmayı içeren durumlar için kullanılmıştır (Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995).

Ertelemenin nedenlerinin belirlenmeye çalışıldığı bazı araştırmalarda; çalışma ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantrasyon güçlüğü (Balkıs, Duru, Buluş, Duru 2006), mükemmeliyetçilik (Çakıcı, 2003; Akkaya, 2007), depresyon (Akkaya, 2007) düşük özsaygı (Çakıcı, 2003), düşük yeterlilik algısı (Gülebağlan, 2003), kaygı (Aydoğan, 2008; Güner, 2008) başarısızlık korkusu (Solomon ve Rothblum, 1984) üzerinde durulduğu görülmektedir. Ancak kişilerde yukarıdaki değişkenlerin neredeyse tümünün oluşmasında belli bir ölçüde etkisi olduğu düşünülen algılanan anne ve baba tutumları ile erteleme arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yetiştirdiği çevrenin ürünüdür insan. Adeta bir ham madde olarak dünyaya gelir ve çevreden aldığı girdileri kendi zihin süzgecinden geçirerek davranış kalıplarını oluşturur. Şüphesiz herkes bu süreçte çevresel girdiyi en fazla kendi ailesinden özellikle anne babasından alır. İşte bu durum insanların davranış kalıplarının ve alışkanlıklarının gelişiminde anne babayı yani onların çocuklarını yetiştirmede takındıkları tutum ve davranışları en önemli faktörlerden biri haline getirmektedir.

Yavuzer (1990) Anne ve babanın çocuklarına, ‘uygun olan davranışı’ öğretebilmeleri, ya da neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğretebilmeleri için, gerek kendi aralarındaki tutumlarında, gerekse çocuklarına yönelttikleri davranışlarında dengeli, tutarlı ve kararlı olmaları gerektiğini ifade etmektedir.

Anne babanın temel görevi, fiziksel, sosyal ve psikolojik yönden sağlıklı çocuk yetiştirmek, içinde yaşanılan toplumun kural ve değerlerini çocuklarına aktararak uyumlu sosyal ilişkiler geliştirme yollarını öğretmektir. Bebeğin kucakta tutuluş biçiminden ona nasıl seslenildiğine, nasıl bir düzende beslenildiğinden sevgi gösterilerinin nasıl yapıldığına kadar her türlü davranış biçimiyle eğitim sürecine girilmiş demektir (Şendil ve Kaya, 2005).

Ruhsal yönden sağlıklı ya da olumsuz bir kişilik geliştirmelerinin, büyük ölçüde anne babalarının tutumlarına ve anne baba çocuk arasındaki ilişkilere bağlı olduğu söylenilebilir. Çocukların, yaşamdan zevk almaları, yeteneklerinin geliştirilmesi, mutlu ve verimli birer yetişkin durumuna gelmeleri, onların bedensel, zihinsel, toplumsal ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmasına bağlıdır (Dönmezer, 1999).

Erteleme davranışına dair insan davranışlarının çok nedenli ve çok boyutlu doğası dikkate alındığında, tek neden ya da tek boyuta bağlı olarak yapılan açıklamaların yetersiz olabileceği ortadadır. Bu açıdan bakıldığında erteleme davranışlarını birey – çevre etkileşimi bağlamında ortamsal değişkenleri de dikkate alacak şekilde düşünmek, bireyin erteleme davranışlarını anlamamızda, bize, düşünsel ve davranışsal esneklik kazandıracaktır (Balkıs, Duru ve Duru 2007). Bireyin doğumdan itibaren temel davranış kalıplarını kazanma sürecinde en yoğun ilişki kurduğu çevrenin ailesi olması erteleme davranışının anlaşılmasında anne baba tutumlarının önemini ortaya koymaktadır.

Kişilerin erteleme davranışı göstermesinde yukarıda da ifade edilen değişkenlerin yanında mükemmeliyetçilik, başarısızlık ya da başarı korkusu, kaygı, özerklik isteği (Dryden, 2000), bireyin kendisine ve performansına ilişkin gerçekçi olmayan beklentileri, hatalı bilişsel yüklemeleri (Yaakub, 2000) ve benzeri pek çok faktörün de devreye girdiği düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında algılanan anne baba tutumlarının ve cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, sosyo – ekonomik düzey gibi kişisel etmenlerin akademik erteleme davranışına etkisi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1.1. Problem

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bu çalışmanın problem cümlesini; “Lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları; akademik ertelemeyi anlamlı olarak yordamakta mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenini algılanan anne baba tutumları; bağımlı değişkenini ise akademik erteleme oluşturmaktadır.

1.1.1. Alt Problemler

Bu araştırmanın genel amacı lise öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ve cinsiyet, yaş, sosyo – ekonomik düzey ve kardeş sayısı gibi diğer bazı kişisel etmenler ile akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Lise öğrencilerinin cinsiyete göre akademik erteleme davranışı anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. Lise öğrencilerinin yaşına göre akademik erteleme davranışı anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3. Lise öğrencilerinin ailelerinin sosyo – ekonomik düzeylerine göre akademik erteleme davranışı anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

4. Lise öğrencilerinin kardeş sayılarına göre akademik erteleme davranışı anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

5. Lise öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile akademik erteleme davranışı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5.1. Lise öğrencilerinin demokratik anne baba tutumu ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5.2. Lise öğrencilerinin koruyucu - istekçi anne baba tutumu ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5.3. Lise öğrencilerinin otoriter anne baba tutumu ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Lise öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları akademik erteleme davranışlarını anlamlı olarak açıklamakta mıdır?

1.2. Önem

Akademik erteleme davranışı öğrenciler arasında oldukça yaygın bir davranıştır ve öğrencilerin pek çoğu bu davranışı alışkanlık haline getirdikleri için bu durum öğrencilerin gerçek performanslarını ortaya çıkarmaları noktasında bir engel teşkil etmektedir. Bu çalışma akademik erteleme davranışından dolayı potansiyellerinin altında başarı gösteren öğrencilere verilecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için önem taşımaktadır.

Akademik erteleme davranışının öğrenciler arasında yaygınlığının yüksek olması ve akademik erteleme davranışının öğrencilerinin başarısı önünde büyük bir engel teşkil etmesi bu konuda yapılacak olan çalışmaların önemini arttırmaktadır. Bu nedenle ülkemizde de akademik erteleme davranışını anlamaya yönelik çalışmaların sayısı artmaktadır. Ancak hala akademik erteleme davranışı tam olarak anlaşılabilen ve üzerinde uzlaşmaya varılabilen bir kavram değildir. Bu nedenle akademik erteleme davranışının nedenlerinin belirlenmesi, hem bu kavramın daha iyi anlaşılması hem de öğrencilerde bu davranışın azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmasını olanaklı kılacaktır.

Erteleme davranışının bazı nedenlerinin, bireyin zamanı etkili bir şekilde yönetebilme, önceliklerini belirleyebilme, verimli ve etkili çalışabilme alışkanlıklarının olmaması gibi becerilerle ilişkili olduğu görülmektedir. Erteleme davranışının olası diğer nedenleri, bireyin kişilik özellikleri yanında kendine ve çevresine yönelik olarak yaptığı hatalı bilişsel yüklemeleriyle ilişkili görünmektedir. Bu noktada erteleme davranışını tetikleyen nedenlerin daha çok, çevresel faktörlerin olası etkisini dışarıda bırakacak şekilde, bireyin kendini yönetme becerileri, kişiliği ve bilişsel süreçlerle açıklanmasının alanda önemli bir boşluk oluşturduğu düşünülebilir (Balkıs 2007).

Akademik erteleme alışkanlığının kazanılmasında ailenin önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Çünkü aile çocuğun kişiliği üzerinde en etkili unsurlarından birini oluşturmaktadır. Çocuk yetiştirme konusunda anne babanın göstermiş oldukları tutumlar çocuğun pek çok gelişim alanını doğrudan etkilediği ve çocuğun davranışlarının önemli bir belirleyicisi olduğu söylenebilir. Bu açıdan anne baba tutumlarının bireylerin akademik erteleme davranışı üzerindeki etkisinin incelenmesi anne babalara yönelik yapılabilecek çeşitli rehberlik hizmetlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın nihai amacı akademik erteleme davranışını ile anne ve baba tutumlarının ve cinsiyet, sosyo – ekonomik statü, kardeş sayısı, yaş, sınıf düzeyi gibi değişkenlerin ilişkisini ortaya çıkarmaktır.

1.3. Sayıtlar

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin, araştırmada kullanılan kişisel bilgi formunu, anne baba tutum ölçeğini, akademik erteleme ölçeğini gerçek durum ve duygularını doğru yansıtacak şekilde içten cevapladıkları kabul edilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın verileri 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Konya ili Yunak ilçesi Cemal Karacan Anadolu Lisesinde, Yunak Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde, Yunak İmam Hatip Lisesinde ve Yunak Çok Programlı Lisesinde öğrenim gören öğrencilerden sağlanan verilerle sınırlıdır.

2. Araştırmanın verileri; kişisel bilgi formundan elde edilen bilgiler ve “Anne Baba Tutum Ölçeği” ve “Akademik Erteleme Ölçeğinin” ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

1.5.1. Anne-Baba Tutumu

Anne ve babaların, çocuğun gerek sosyal, gerek psikolojik, gerekse kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir birey, nesne ya da ortamlara olumlu veya olumsuz şekilde bir tepkide bulunma eğilimidir (Yavuzer 2005).

1.5.2. Akademik Erteleme

Solomon ve Rothblum (1984), Akademik Erteleme Eğilimini öğrencilerin ev ödevlerini, dönem ödevlerini, projelerini yapmayı ya da sınavlara hazırlanmayı son anlara bırakmaları olarak tanımlamaktadır.

BÖLÜM II

KONU İLE İLGİLİ KURAMSAL VE KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. Erteleme

Lay (1986) ertelemeyi, yapılması düşünülen ya da yapılması gereken bir işin akılcı olmayan sebeplerle geciktirilmesi olarak ifade etmiştir. Steel (2002) erteleme davranışını kişiye yarar getirmeyeceğinin farkında olunmasına rağmen bilinçli olarak geciktirmeyi içeren bir eylem olarak tanımlamaktadır. Diğer yandan, Ferrari (1991) ertelemeyi, yeterince zaman olmasına karşın yapılması gereken işlerin son ana ertelenmesi, fırsat olmasına rağmen alınması gereken kararların geciktirilmesi içeren bir davranış sorunu olarak değerlendirmektedir. Milgram, Mey-Tal ve Levison (1998) erteleme davranışını, bir işi yerine getirmeyi ya da bir kararı vermeyi davranışsal ya da kişisel olarak geciktirme eğilimi olarak tanımlamaktadırlar. Milgram ve Tenne (2000) ise işleri son ana ertelemeyi, geciktirmeyi ve bununla ilgili olarak da görevleri yapmaktan ve karar vermekten kaçınmayı bireyde kişilik özelliği ya da durumsal bir yatkınlık olarak tanımlamaktadırlar.

Milgram (1991) ertelemeyi sistematik olarak tanımlamıştır. Erteleme için gerekli olan dört önemli noktayı ayrıca duygusal ve davranışsal bileşeni vurgulamaktadır. Bunlar ;

- 1.Geciktirilen bir davranış dizisi,
- 2.Yetersiz davranışsal bir ürünle sonuçlanması,
- 3.Önemliymiş gibi algılanan bir görev,
- 4.Sonuçta yaşanan duygusal karmaşa,

Tanımlar incelendiğinde, erteleme davranışı ile ilgili tam bir uzlaşımın olduğu ortak bir tanıma varılamadığı görülmektedir. Ancak, bu olgunun var olan bir işi ertelemeye yönelik kişisel bir özellik, davranışsal bir eğilim ya da akılcı olmayan bir geciktirme olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir (Balkıs, 2006).

2.1.1. Erteleme Davranışının Nedenleri

Erteleme eğilimi yüksek bireyler zamanı akıllıca kullanamamakta, yaşamlarını etkili bir şekilde yönetememekte ve zamanı etkili bir şekilde yönetememenin doğal bir sonucu olarak; önceliklerinin, amaçlarının ve hedeflerinin belirsizliğini nedeniyle rahatsız olabilmektedirler (Balkıs, Duru, Buluş ve Duru, 2006). Ferrari, Dorozsko ve Joseph, (2005)'e göre ise erteleme davranışı karmaşık ve kronik bir olgudur ve zayıf zaman yönetiminden çok daha öte bir durumu ifade etmektedir.

Araştırmacılar, erteleme davranışının nedenleri üzerine çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Örneğin, Dryden (2000), ertelemenin nedenlerini aşırı mükemmeliyetçilik, başarısızlık ya da başarı korkusu, onaylanmama kaygısı, işin yaratacağı bireysel yükten çekinme, işle ilgili yetkinliğe yönelik oluşan kaygı ve özerklik isteği olarak belirtmektedir.

Erteleme davranışının bir diğer nedeni ise; bireyin kendisine ve performansına ilişkin geliştirdiği gerçekçi olmayan beklentileri, hatalı bilişsel yüklemeleri ve mükemmeliyetçilik eğilimidir (Yaakub, 2000) Bir işe konsantre olmada güçlük çekme ya da düşük sorumluluk duygusuna sahip olma erteleme davranışının nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Dikkati yoğunlaştırmada yaşanan güçlükler çevredeki ilgi dağıtıcı şeylerden de kaynaklanabilir. Erteleme davranışı bireyin yaptığı işlerde sürekli başarısız olacağına yönelik olumsuz algılamalarıyla ilişkili kaygı ve korkudan kaynaklanabilir (Balkıs ve diğ. 2006). Öğrencinin sürekli başarısız olacağına dair geliştirdiği korku ve kaygılarda anne babaların tutumunun etkili olduğu düşünülmektedir.

Ertelemenin nedenleri ile ilgili yapılan diğer çalışmalara baktığımızda zaman yönetimi konusundaki yetersizlik (McCown, Petzel, Rupert 1987) ve bu yetersizlik nedeniyle geliştiği düşünülen amaç ve hedef belirleyememe ve motivasyon eksikliği (Balkıs, 2006; Kağan, 2009), çalışma ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantrasyon güçlüğü (Balkıs ve diğ. 2006), başarısızlık korkusu (Solomon ve Rothblum, 1984) mükemmeliyetçilik (Çakıcı, 2003; Akkaya, 2007; Sarioğlu 2011), düşük özsaygı (Çakıcı, 2003), düşük yeterlilik algısı (Gülebağlan, 2003) depresyon (Akkaya, 2007) kaygı (Aydoğan, 2008; Güner, 2008), Cinsiyet (Balkıs ve diğ. 2006; Akkaya, 2007; Aydoğan, 2008; Çetin, 2009, Balkıs, 2006) üzerinde durulduğu görülmektedir.

Emmett (2004) işleri ertelemeye yönelik altı temel neden belirtmektedir. Bunlar; yapılacak olan işin sevilmemesi, söz konusu işin, uzun vadede sonuç verebilecek olmasına bağlı güdülenme eksikliği, mükemmeliyetçilik, başarı korkusu, değişim korkusu ve bireylerin iş yüklerinin yoğunluğu ya da işin niteliğinin bireye ağır gelmesidir.

Burka ve Yuen'a göre (1992) erteleme davranışını bir sorun olarak yaşayanlar genellikle kendileri ile ilgili tembellik, disiplinsizlik veya zaman yönetimi konusunda kişisel problemlere sahiptirler.

Kişilik özellikleri de erteleme davranışının nedenlerinden olabilir. Bireyin sahip olduğu olumsuz bilişsel yüklemeler, irrasyonel inançlar, kaygı, depresyon, mükemmeliyetçilik gibi özellikler erteleme davranışı için neden olabilmektedir (Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995).

Erteleme davranışının nedenlerine bütün olarak bakılırsa; bireyin zamanı etkili bir şekilde yönetebilme becerisi yoksunluğunun ön plana çıkmasına rağmen; mükemmeliyetçilik, düşük öz saygı, düşük yeterlik algısı, depresyon, başarısızlık korkusu gibi birçok kişilik özelliğinin de önemli bir etken olduğu yukarıdaki araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Kişilik özelliklerinin oluşturulması safhasında çevresel girdinin en fazla ebeveynlerden ve onların tutumlarından alındığı kabul edilirse, algılanan anne baba tutumlarının dolaylı olarak erteleme davranışına büyük etkisi olduğu varsayımına ulaşılmaktadır. Bu araştırma kapsamında ertelemenin nedeni olarak kişilik özellikleri ve kişiliğin oluşumuna en büyük etki eden unsurlardan biri olan algılanan anne baba tutumları temel alınmıştır.

2.1.2. Erteleme Davranışının Sonuçları

Ertelemenin sonucunda yetersiz bir ürünün ortaya çıkması ya da işin hiç bitirilememesinden dolayı bireyler yetersizlik ve suçluluk hissederler. Ertelemenin bir alışkanlık haline gelmesi ise bireyin öz yeterliliğine bir sınır getirir. Bu yetersizlik algısı düşük benlik saygısına neden olur (Knaus 2000). Oysa Burka ve Yuen (1983) ile Solomon ve Rothblum (1984) gibi araştırmacılar ertelemenin benlik saygısını korumayı amaçladığını belirtmişlerdir. Burada yeni bir döngü ortaya çıkmaktadır: Yetersizlik duygusu ile kırılan benliği yeni bir kırılmadan korumak için erteleme davranışı pekişir.

Knaus (2000)'a göre ertelemeci birey kendini aklamak için mantığa bürüne, inkar, bahaneler üretme, gerçeği çarpıtma gibi yolları kullanır. Aklama hileleri olumlu benlik algısını geçici bir süre için korur ancak bireyde hayal kırıklığı, pasif agresyon, başarısızlık korkusu, kayıtsızlık, görev bıkkınlığı, dürtü kontrol problemleri ve kendinden şüphe etme gibi sorunlara neden olur.

Ertelemenin yararları konusunda da araştırmalar yapılmıştır. Tice ve Baumeister (1991 Akt.Anderson, 2001) ertelemenin kısa dönemde yarar sağlarken, zaman geçtikçe bu yararların tersine döndüğü, uzun vadede sonuçlarının olumsuz olduğu ve erteleyicilerin erteleme yapmayanlarla karşılaştırıldığında daha kötü çıktılar aldıkları görülmüştür. Ertelemecilerin daha kötü iş ortaya koyduğu, fiziksel sağlıklarının daha kötü durumda olduğu, daha fazla kaygılandıkları ve titiz olamadıkları ileri sürülmektedir.

Van Eerde (2000) göre bu olumsuz sonuçlara karşın yaratıcı düşünmeyi gerektiren görevlerde, erteleme daha iyi bir performans sağlayabilir. Bu durumlarda erteleme, yeni sezgilerin kazanılmasına, yeni fikirlerin üretilmesine ya da ortaya konacak işin ya da görevin niteliğini artırmada ekstra bir zaman sağlayabilir.

Chun ve Choi (2005) ertelemenin aktif ve pasif olmak üzere iki türünün olduğunu ifade etmişlerdir. Aktif erteleme yapan bireylerin bilinçli bir erteleme davranışı sergilediklerini ve başarı olarak erteleme yapmayan gruba daha yakın oldukları tespit edilmiştir.

Flett, Blankstein, Martin(1995 akt: Van Eerde, 2000) insanların erteleyici davranışlarına mantıklı sebepler göstermesine karşın daha sonra pişmanlığa, suçluluğa, hayal kırıklığına ya da kendisi ile ilgili diğer duygulara yol açtığını ileri sürmektedir.

2.1.3. Erteleme Döngüsü

Erteleme davranışını daha iyi anlayabilmek için, erteleme sürecinde, bireylerin neler yaşadıklarını açıklayan bir model geliştirilmiştir. Modelin geliştiricisi Burka ve Yuen (1983) bireylerin yaşadığı bu süreci *erteleme döngüsü (the cycle of procrastination)* olarak tanımlamakta ve erteleme döngüsünün her bireyde aşama olarak aynı şekilde devam etse de kişilere ya da durumlara göre çok kısa sürebileceği gibi haftalar hatta aylara da uzayabileceğini ifade etmektedir. Erteleme döngüsünü yedi aşamadan oluşmaktadır.

1. Aşama: “*Bu kez çalışmaya hemen başlayacağım.*” Erteleme davranışı gösteren bireyler, yerine getirmeleri gereken bir görev ya da sorumlukla karşılaştıklarında, ilk zamanlarda oldukça umutlu olurlar. Erteleyiciler, yeni bir göreve başladıklarında, bu kez asla erteleme yapmadan, daha sistematik, planlı bir şekilde sorumluluklarını yerine getireceklerini düşünürler. Fakat erteleyicilerin, bu düşünceleri uygulama safhasında davranışa dönüşmez. Erteleyiciler, genellikle çalışmaya başlamanın kendiliğinden gerçekleşeceğine inanırlar. Zaman geçtikçe ve kendiliğinden gerçekleşmesi beklenen başlama anı gelmedikçe kişinin ilk baştaki umutları yerini yavaş yavaş korku ve endişeye bırakmaya başlar.

2. Aşama: “*Çalışmaya hemen başlamalıyım.*” Çalışmaya planlandığı gibi erken başlama için zaman geçmektedir. Çalışmayı “bu kez geciktirmeyeceğim” düşüncesi yok olmaya başlamaktadır. Birey sıkıntı duymaya başlar ve çalışmaya başlama için hissedilen baskı giderek artar.

3. Aşama: “*Ya başlamazsam?*” zaman geçmeye devam etmektedir ancak hala işe başlanmamıştır. Bu aşamada erteleyicinin az da olsa kalan iyimser duygular yerini, erteleme davranışından dolayı gelebilecek olumsuzlukları düşünmeye bırakır. Birey artık kötü sonuçları düşünmeye başlar. Bu noktada kişi kafasında dönüp dolaşan bir dolu düşünceyle adeta şaşkına döner. Bunlar sırasıyla,

* “Daha önce başlamalıydım.” Erteleyiciler geriye dönüp kaybettikleri zamana bakarlar ve artık onun geri getirilemez olduğunun farkına varırlar. Yapılacak işe ya da göreve başlamamış olmalarından dolayı pişmanlık duyarlar ve çalışmaya zamanında başlamış olsalardı bu duruma düşmeyeceklerinin farkına varırlar.

* “Farklı her şeyi yapıyorum ancak... :” erteleyiciler, çalışmaya başlamadan önce farklı şeylerle ilgilenirler. Öncelik sıralamasında sonlarda yer alan pek çok iş o anda yapılmaya başlanır; ev temizleme, alışverişe gitme, uzun telefon konuşmaları vb... Ancak birey hala çalışmaya başlamamıştır.

* “Hiçbir şeyden hoşlanmıyorum.” Erteleme yapan birey, daha eğlenceli etkinliklere yönelir. Sinema, tiyatro, arkadaşları ile zaman geçirme vb. fakat birey normalde keyif aldığı bu etkinlikleri yaparken, bitirilmemiş görevleri hatırlar ve suçluluk, korku, kaygı gibi duyguları yaşamaya başlarlar.

* “Umarım hiç kimse öğrenmez:” Erteleyici, geçen zamana rağmen hiçbir şey yapmadığı için utanmaya başlar. Birey, hiç kimsenin bu durumu öğrenmesini istemez ve erteleme davranışını saklamaya çalışır. Henüz başlamamış olmasına rağmen, yoğunmuş gibi görünmeye çalışır, çalışmalarında ilerleme kaydetmiş gibi konuşur ve erteleme davranışını haklı göstermek için gayret eder.

4. Aşama. “*Hala vakit var:*” Erteleyici utanç, suçluluk gibi duyguları yaşamasına karşın, çalışmasını tamamlayabileceği vaktin hala var olduğuna ilişkin umutlarını sürdürmeye çalışır.

5. Aşama. “*Bende bir sorun var:*” Bu aşamada erteleyici tamamen umutsuzluğa düşmüştür. Erken başlamaya yönelik iyi niyetler, utanma, suçluluk ve acı çekme gibi duygu ve düşünceler işe yaramamıştır. Kişinin çalışmasını yapmamasından dolayı duyduğu üzüntü, suçluluk, utanç yerini daha kötü bir korkuya bırakmıştır: “Bende bir sorun var!”

6. Aşama. “*Son seçim:*” *Yapmak ya da yapmamak, ya hep ya hiç:* Erteleyici kişi, bu aşamada işi yapmak ya da yapmamak arasında tercihini yapar. Hissedilen gerilim artık dayanılmaz bir hal aldığı anda, birey yapması gereken görevden vazgeçer; kendine “bu işi yapamayacağım” der. Görevi tamamlama için kalan süre çok kısalmıştır ve bu son saatlerde ya da dakikalarda işi tamamlama olanaksızdır. Birey, kısa zamana karşın görevi tamamlamayı tercih edebilir. Ertelemeden dolayı hissettiği baskı o kadar artar ki, birey bir dakika bile beklemeye tahammül edemez. Erteleme yapan kişi, sonunda çalışmaya başlar. Bu aşamadaki birey, çalışmaya başlayınca, “bu o kadar da kötü değilmiş, neden daha önce başlamadım” demeye başlar. Çalışma davranışını yapan birey, ertelemenin gerginliğinden kurtulmaya başlamıştır.

7. Aşama. “*Bir daha asla ertelemeyeceğim:*” Birey, yapılması gereken sorumluluğunu terk etmesi ya da tamamlamasının ardından, rahatlamaya başlar. Bir daha çalışmalarında, daha planlı ve erken başlayacağına ilişkin kendine sözler verir. Sonuç olarak, erteleme döngüsü bu davranışın bir daha asla tekrar edilmeyeceği sözleriyle son bulur. Fakat erteleme yapan birey, yeni bir görev ve sorumlulukla karşılaştığında, bu döngüyü tekrardan yaşamaya başlar. (Burka ve Yuen 1983)

2.1.4. Erteleme Davranışına İlişkin Kuramsal Görüşler

Psikoanalitik Yaklaşım

Belirli görevlerle ilgili kaçınma kavramı, Freud tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. Freud kaygının, egoda bir uyarıcı sinyal olduğuna ifade etmektedir. Ego kaygıyı fark ettiği zaman, geniş bir şekilde çeşitli savunma mekanizmalarını devreye almaktadır. Freud’un savunma

ve görevden kaçınma bilgileri, egoyu tehdit etmesinden dolayı görevin tamamlanamadığına işaret etmektedir (Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995). Buradan çıkarılacak sonuç erteleme davranışının psikoanalitik kurama göre egonun tehdit edici durumlardan korunmak amacıyla kullandığı bir kaçınma davranışı olduğudur.

Öte yandan Corey (2007)'e göre kaygı harekete geçme, bir iş yapma, etkinlikte bulunma konusunda kişileri motive eden bir gerilim durumudur. Dolayısıyla pasif erteleme davranışının da temelde eylemsizlik olarak görüldüğü düşünülürse; kişilerdeki kaygı yoksunluğu da erteleme davranışına neden olabilir.

Sommer (1990, Akt: Balkıs, Duru ve Duru 2007), erteleme davranışını otorite figürüne karşı gizli başkaldırıyı ifade eden bir davranış olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin erteleme davranışının sadece tek taraflı taleplerin yoğun olduğu öğretmen öğrenci ilişkisinde otoriteye karşı bir başkaldırı olarak görülebilir. Bu bakış açısına göre akademik erteleme davranışı, öğretmen öğrenci ilişkisi üzerine aktarılan ebeveyn çocuk ilişkisinin bilinçdışı transferi olarak görülmekte ve pasif saldırgan bir tutum olarak değerlendirilmektedir.

MacIntyre (1964, Akt: Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995), hatalı çocuk yetiştirme tutumları ile büyütülen çocukların yetişkin yaşamlarında ertelemeci bireyler olacaklarını iddia etmektedir. İki aşırı uçlardaki ailenin bu problemi oluşturduğuna inanmaktadır. Aşırı hoşgörülü olan bir ailede yetişen çocuk, benliğini empoze eden amaçlara bağlandığı için “kaygılı” başarısının altında olan bir çocuk olarak yetişecektir. Oldukça katı olan bir aile ya da otoriter aile, her şeye gücü yeten insan portresine karşı, sürekli olarak baş kaldırarak ebeveyn figüründen kendi özerkliğini öne süren öfkeli başarısız bir birey olarak yetişecektir.

Diğer bazı kuramcılar erteleme davranışının gelişiminde ailenin etkisine ve özellikle ebeveynlerin rolüne vurgu yapmaktadırlar. Örneğin Missildine (1963), erteleme davranışının kaynağının, ebeveynlerin Çocuklar için gerçekçi olmayan amaçlar oluşturması, çocuğu başarı için aşırı zorlaması ve koşullu sevgi vermesi gibi hatalı çocuk yetiştirme tarzlarıyla ilişkili olduğunu belirtmektedir (Akt: Balkıs, Duru ve Duru 2007).

Biyolojik Yaklaşım

Ferrari ve diğ. (1995), bir yandan erteleme davranışının kişide strese, stresin de bedende bazı hormonal değişikliklere yol açtığı görüşünü ortaya koyup ertelemenin biyolojik kaynaklı olabileceğine vurgu yaparken, bir yandan da erteleme ile genetik özellikler arasında ilişkilerin olabileceği düşüncesini desteklemektedir.

Bilişsel Yaklaşım

Ellis düşüncelerin, duyguların ve davranışların önemli ölçüde birbirlerini etkilediğini ve karşılıklı bir neden sonuç ilişkisine sahip olduğunu; büyümeye ve kendimizi gerçekleştirmeye doğuştan eğilimimiz olmasına rağmen öğrendiğimiz kendi kendimizi alt etme yöntemleriyle büyüme yolundaki ilerleyişimizi sabote ettiğimizi belirtir (Corey 2007).

Ellis, erteleme davranışının bazı isteklere bağlamaktadır. Katı istekler: Kişiler işe başlamadan önce belirli koşulların var olması konusunda katı isteklerde ısrarcı olabilmektedirler. Büyütme: Kişiler, katı istekleri yerine gelmediğinde, büyütme inancı içine girerler. Rahatsızlığa dayanamama: Kişiler katı istekleri yerine gelmediği zaman bu duruma katlanamayacağını düşünme eğilimine girmektedirler. Suçlama: kişi yapamadığında başarısızlığının kanıtlanacağı endişesi içine girecektir. Sonunda başarısız olmaksızın kişi erteleyecektir. (Dryden 2000.)

Bilişsel yaklaşıma göre mantık dışı inançları çocukluğumuzda bizim için önemli kişilerden öğreniriz ve bunlara ek olarak, kendi kendimize mantık dışı dogmalar ve batıl inançlar yaratırız (Corey 2007). Çocukluğumuzda bizim için en önemli kişilerin anne babalar olması mantık dışı inançların geliştirilmesinde dolayısıyla erteleme davranışında anne babaların tutumlarının önemini ortaya koymaktadır.

Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu yaklaşımı savunan kuramcılara göre; her insanın eyleme geçecek veya hiçbir eylemde bulunmayacak potansiyele sahiptir, eylemsizlik bir seçimdir. Eylemlerimizi kendimiz seçeriz dolayısıyla kısmen de olsa kaderimizi kendimiz belirleriz. Sartre'a göre var olma suçu farkına vararak bir sorumluluğun yükümlülüğünden kaçmak veya tercih yapmamayı seçmektir (Corey 2007). İfadelerde belirtildiği gibi varoluşçu yaklaşımı savunanlar diğer tüm davranışlarda olduğu gibi eylemsizliğin bir türü olan erteleme davranışında da bireyselliği ön plana çıkartarak sorumluluğun kişilerin kendilerine yüklemektedir.

Varoluşçu yaklaşıma göre, Erteleme olgusu; öz-farkındalık, özgürlük ve sorumluluk kavramlarıyla ilgilidir. Öz-farkındalığa sahip olmayan bir birey içinde bulunduğu anın farkında değildir, davranışlarının sorumluluğunu almaz dolayısıyla yapması gereken bir işi ya da davranışı, erteleyecektir. Kişinin davranışını sahiplenmesi, geçmişiyile barışık olmasıdır. İnsanın kendisiyle barışık olması, özgün olduğunu hissetmesidir. Dolayısıyla, sürekli olarak Erteleme Eğiliminden bulunan birey kendisiyle barışık olmayan bir kişidir. Ertelemeci birey kendi özgürlüğünü de kısıtlamış olacaktır. (Aydoğan, 2008).

Davranışçı Kuram

Skinner pozitif ya da negatif olsun bir tür pekiştirme olmadan öğrenmenin gerçekleşmediğini ileri sürmektedir. Pekiştirilen eylemler tekrarlanma eğilimi gösterirler ve pekiştirilmeyenler de zayıflayarak sönerler (Corey 2007).

Erteleme davranışçı kuramın ilkeleri doğrultusunda değerlendirildiğinde öğrenilmiş bir davranıştır. Özellikle akademik erteleme boyutunda kişilerin akademik başarılarının ya da girişimlerinin öğrencilik yılları başlarında öğretmenleri ve aileleri tarafından yeterince pekiştirilmemesi veya aksi şekilde erteleme davranışlarının pekiştirilmesi akademik ertelemenin nedeni olabilir. Keza günümüz şartları düşünüldüğünde birçok ailede çocuklara ait akademik sorumluluklar çeşitli nedenlerle ebeveynler tarafından yerine getirilmektedir. Bu durum çocuğun akademik faaliyetlerde pasif kalmasına neden olmakta dolayısıyla ertelemeyi pekiştirmektedir.

Toplumda ilke boyutunda “bugünün işini yarına bırakma” düşüncesi olmasına rağmen, özellikle bürokrasi boyutunda çoğu zaman “bugün git yarın gel” uygulamalarının hakim olması sosyal hayatta erteleme davranışını pekiştirmektedir.

Davranışçı kurama göre erteleme, ilişkili olduğu davranışla ilgili bir tepki olarak değerlendirilmektedir. Erteleme davranışı, öğrenme, ödül, ceza ve pekiştirmeyle yakından ilgilidir. Erteleyen kişi geçmiş yaşantısında erteleme davranışı bir biçimde pekiştirildiği için bu davranışı göstermektedir (Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995). Davranışçı kuram çocukluk yıllarındaki öğrenme, ödül, ceza ve pekiştirme üzerinde durarak erteleme davranışı konusunda çocuğun yetiştirme sürecinde anne babanın takındığı tutuma büyük önem vermiştir.

Gestalt Yaklaşım

Gestalt yaklaşımı, bireylerin kendilerini gerçekleştirmek ve büyümek için çabalarlarsa ve eğer bu boyutları yargılamadan sahip oldukları bütün özellikleri kabul ederlerse düşünmeye, hissetmeye ve hareket etmeye başlayabilecekleri düşüncesini savunur (Corey 2007). Dolayısıyla bireylerin harekete geçmek için öncelikle kendilerini oldukları gibi kabul etmeleri gerekir.

E. Polster ve Polster “Güç, içinde bulunulan zamandadır.” görüşünü ileri sürerler. Birçok insan enerjisini geçmişteki hatalarından şikayet etmeye ve hayatlarının nasıl daha farklı olabileceğini düşünüp durmaya harcar veya gelecekle ilgili hiç bitmeyen planlar ve çözümler üretir. Enerjilerini, ne olduğuna veya ne olabileceğine yönelttikleri sürece içinde buldukları anın gücü azalır. Bu tutum erteleme davranışına artırıcı etki yapmaktadır (Akt: Corey 2007).

2.1.5. Erteleme Türleri

Erteleme davranışı gösteren bireyler, pasif ya da aktif ertelemeciler olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar. Pasif ertelemeciler, erteleme davranışı gösterme eğiliminde olmamakla birlikte, genellikle çabuk karar vermedeki yetersizliklerinden dolayı, yapmaları gereken işi bir türlü gerçekleştiremezler. Aktif ertelemeciler ise, diğerlerinin tam aksine çabuk karar verme konusunda bir problem yaşamazlar ancak sürekli bir erteleme davranışı gösterme eğilimindedirler. Sonuç olarak, pasif ertelemeciler görevlerini yerine getiremezken, aktif ertelemeciler son anda da olsa görevlerini bir şekilde yerine getirebilmektedirler (Chun ve Choi, 2005).

Ellis ve Knaus (1977 Akt:Akbay 2009) erteleme türlerini beşe ayırarak incelemişlerdir;

a) Genel erteleme: düzenleme ve zamanı yönetme yetersizliğinden dolayı gündelik sorumlulukları yerine getirmede yaşanan güçlükler,

b) Kompulsif ya da işlevsel olmayan erteleme: aynı bireydeki hem davranışsal erteleme eğilimi hem de karar vermeyi erteleme eğilimi,

c) Karar vermeyi erteleme: zamanlı karar vermedeki yetersizlik,

d) Nevrotik erteleme: önemli yaşam kararlarını vermedeki erteleme eğilimi,

e) Akademik erteleme: ev ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın ya da dönem sonunda teslim edilecek ödevlerin son dakikada yapılması...

Erteleme davranışı hayatın her alanında ve her yaştaki insanda karşımıza çıkan bir olgudur. Bu tez çalışması konusu kapsamında daha spesifik olarak tespitler yapabilmek adına erteleme davranışının akademik çalışmalara yansımaları yani akademik erteleme ele alınacaktır.

2.1.5.1. Akademik Erteleme

Erteleme davranışının bir alt türü olarak nitelendirebilen akademik erteleme davranışı, Akbay (2009) genel anlamda akademik kökenli görevleri içermekte ve akademik işlerin bazı nedenlere bağlı olarak geciktirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Farklı bir tanımda Solomon ve Rothblum (1984), Akademik Erteleme Eğilimini öğrencilerin ev ödevlerini, dönem ödevlerini, projelerini yapmayı ya da sınavlara hazırlanmayı son ana bırakmaları olarak ifade etmiştir.

Erteleme yapanlarla ilgili yapılan psikolojik danışma deneyimleri temel alınarak, Burka ve Yuen (1992) akademik ertelemenin içsel çatışmayı ifade etmeye ve bireylerin öz saygısını korumaya yönelik bir davranış olduğunu ve bu yüzden bireylerin erteleme yaptıklarını ifade etmektedir. Bunun yanında, akademik erteleme davranışları ile ilgili olarak kaygının değerlendirilmesi, bağımlılık, göreve bağlı olmama, olumsuz değerlendirmeden korkma, mükemmeliyetçilik, akılcı olamayan inançlar, düşük özsaygı ve öğrenilmiş çaresizlik gibi pek çok etken tanımlanmıştır (Milgram, 1991).

Akademik ertelemenin yaygınlığına ilişkin yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğrencilerin oldukça önemli bir bölümünün Erteleme Eğilimi içerisinde oldukları görülmüştür. Örneğin, Uzun Özer, Demir ve Ferrari (2009) üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin %52'sinin, Ulukaya (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada öğrencilerin %53'ünün, Uzun Özer (2009) ise lise öğrencileri ile yaptığı araştırmasında öğrencilerin %54'ünün akademik erteleme davranışını sık yaptıklarını tespit etmişlerdir.

Akademik erteleme hakkında yapılan çalışmalar, ertelemenin motivasyonel bir problem olduğunu göstermektedir. Akademik ertelemenin temel olarak bir güdülenme problemi olduğu ve bunun yanında, bireylerin erteledikleri davranış ile açık bir şekilde ilgilenmedikleri ve aktif

olarak meşgul olmadıkları bunun yerine diğer aktivitelerle meşgul oldukları ileri sürülmüştür (Franziska, Manfred ve Stefan, 2007).

Lay, Knish ve Zannetta (1992) akademik ertelemenin, uygun olmayan ortamlarda çalışılmasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Örneğin, öğrenciler ders çalışabilecekleri ortamlar yerine oyalanmayı ve geciktirmeyi teşvik eden yerleri ya da ortamları seçerek erteleme davranışı yapabilirler.

Solomon ve Rothblum (1984)'un üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmaların sonuçlarına göre, öğrenciler sınavlara çalışma ile ilgili görevlerini daha az erteleme eğilimindeyken, yazılı ödevlerle ilgili görevlerini daha yüksek oranda erteleme eğilimindedirler.

Zaman yönetimi konusunda sıkıntı yaşanması bireyin akademik erteleme davranışına neden olabilir. Akademik erteleme bireyin zamanı etkili bir şekilde yönetebilme, önceliklerini belirleyebilme, verimli ve etkili çalışabilme alışkanlıklarının olmaması gibi durumlarla ilgili olduğu görülmektedir (Balkıs, 2006).

Bazı araştırmalar akademik ertelemenin genelleştirilmiş bir özellikten çok tipik bir şekilde duruma ya da eyleme özgü olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Akademik ertelemenin çeşitli işlevsel tanımlamalarına dayanarak ve çeşitli kuramsal yönelimlerin bakış açısına göre, ertelemenin etkili zaman yönetimi sorunundan daha fazlası olduğu ileri sürülerek, çok sayıda değişkenin ertelemeyle ilişkili olduğu bulunmuştur (Pychyl, Lee, Thibodeau, ve Beck, 2000 Akt: Kandemir 2010).

Güdülenme ile ilgili faktörler öğrencilerin akademik erteleme davranışı göstermelerine neden olabilir. Öğrenciler enerjilerini daha çok boş zaman aktivitelerine ilişkin belirledikleri hedeflere odaklayarak akademik görevlerini yapmaktan uzak durmaktadırlar. Böylece öğrenme için gerekli çalışma disiplininin mahrum kalmaktadırlar (Franziska, Manfred ve Stefan 2007).

Akademik erteleme eğiliminin düşük akademik başarı (Ferrari, Jonhson ve Mccown 1995; Aydoğan, 2008; Burka ve Yuen 1983, Çakıcı 2003, Balkıs 2006, Balkıs ve diğ. 2006 ve Çetin 2009), derslerden geri kalma (Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986), düşük ders devamı ve okuldan ayrılma gibi olumsuz sonuçlarına vurgu yapılmıştır (Balkıs, 2006). Ancak bu olumsuz

sonuçları destekleyen bulguların yanı sıra desteklemeyen bulgular da vardır. Örneğin Pychyl, Morin ve Salmon (2000) yaptıkları araştırmada erteleme eğilimi olan öğrenciler ile erteleme eğilimi olmayan öğrencilerin notları arasında anlamlı farklılıklar olmadığını bulmuşlardır.

Tice ve Baumeister (1997) ise akademik erteleme eğilimli öğrencilerin, erteleme eğilimi olmayan akranlarına oranla daha sık fiziksel sağlık problemi yaşadıklarını ortaya koymuştur. Aynı araştırmada, erteleme eğilimi olan öğrencilerin stres ve fizyolojik rahatsızlıklarının dönem sonunda artış gösterdiği bulunmuştur.

Akademik erteleme davranışı ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi konu alan birçok çalışma bulunmaktadır. Farklı örneklem gruplarında gerçekleştirilen bu çalışmalarda birbiriyle çelişen sonuçlar ortaya konulmaktadır. Örneğin, bazı çalışmalarda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük oranda akademik erteleme davranışı sergileme eğiliminde oldukları ifade edilirken (Uzun Özer, Demir ve Ferrari 2009; Ying ve Lv 2012, Steel ve Ferrari, 2013), bazı çalışmalarda ise bunun tam aksine erkeklerin kızlara oranla daha düşük oranda erteleme eğilimi içerisinde oldukları (Solomon ve Rothblum, 1984) ortaya konmaktadır.

Erteleme davranışı ile cinsiyet arasında herhangi bir anlamlı ilişkisinin olmadığını vurgulayan araştırmalar da bulunmaktadır. Başka bir deyişle, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada, erteleme davranışı sergilemede, kızlarla erkekler arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığı ortaya konulmaktadır (Dietz, Hofer ve Fries 2007).

Erteleme davranışı akademik başarı için büyük bir engeldir. Özellikle öğrencilerin yaşantısında önemli streslere ve negatif yaşantılarının artmasına, öğrenmedeki nicelik ve niteliğin azalmasına neden olmaktadır (Aydoğan, 2008).

2.2. Anne Baba Tutumları

Toplumun en temel birimi olan aile, toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, ön yargılarını yani kültürünü yansıtmaktadır. Çocuklar, anne ve babasından aldığı kalıtsal özelliklerle dünyaya gelmekte, toplum yaşamına uymasında yardımcı olacak ilk temel davranış özelliklerini ve örneklerini ailede kazanmaktadır (Yavuzer 2007).

Doğumdan itibaren çevresindeki fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamaya çalışan çocuklar, bu konudaki en büyük desteği anne babasından almakta, kendisini ifade edebilmeyi, kendi kendini yönetebilen bir birey olmayı onlardan öğrenmektedir (Tola 2003).

Ailede aşırı koruma ve hoşgörünün egemen olduğu eğitim ve disiplin anlayışı kadar, aşırı sert ve otoriter bir uygulamada da yanlış ve zararlıdır. Tutarsız, katı, hoşgörüden uzak ve baskılı disiplin uygulaması, olumsuz ve itaatsiz çocukların yetişmesine neden olacaktır. Çocukların bu olumsuz davranışları, anne-baba-çocuk ilişkisini, gelişimin ileri evrelerinde daha da bozabilecektir, hatta anti-sosyal davranışlara ve suçluluğa dönüştürebilecektir (Yavuzer 2007).

Çok fazla şefkatle birlikte uygulanan eğitim, şefkatin olmadığı bir eğitim kadar sakıncalıdır. Şımartılmış bir çocuk, nefret gösterilen bir çocuk gibi büyük zorluklar altında yetişir. Bu gibi bir durumda çocuğun geleceğinin kalıcı zararlar göreceği şekilde etkileneceğine şüphe yoktur. Hayatı diğerlerinin şefkatini adilane ya da hileli yollarla elinde tutma mücadelesiyle geçer (Adler, 2003).

Horney'e göre anne babalık kolay bir iş değildir. Olması gereken anne baba tutum ve davranışlarını gösteremeyen aileler kendine değer vermeyen, ebeveynlerinden korkan ve onlarla nasıl iletişim kuracağını bilemeyen; anlayamadığı bir nedenden dolayı haksız yere cezalandırılmaktan endişe eden, kendini yetersiz ve güvensiz hisseden, gereksinim duyduğu sıcaklığa ve desteğe ulaşmak isteyen ama başarısız olan çocuklar yetiştirir. Bu çocukların, kafası karışıktır, korkak ve kaygılıdır (Burger, 2006).

Çocuk yetiştirme konusunda her ailenin benimsediği farklı tutum ve yaklaşımları vardır. Aile bireylerinin çocukların her birine yaklaşımları ve sergiledikleri tutumlar da kendi aralarında farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar anne baba tarafından bilerek ya da bilmeyerek ortaya konmaktadır. Bazı çocuklara daha otoriter davranırken, bazılarını daha anlayışlı, hoşgörülü davranabilmektedirler. Bu farklılıklar, farklı kişilik özelliklerinde çocukların yetişmesine neden olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2006).

Aile içi ilişkiler ve anne baba tutumları, çocuğun psiko-sosyal gelişimini etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Bireyin dengeli ve uyumlu bir kişilik yapısına sahip olması, içinde yetiştiği aile ortamının niteliği ile yakından ilgilidir. Çocukların ve ergenlerin psiko-sosyal

gelişimleri için en uygun aile ortamının temelinde sevgi ve saygının olduğu demokratik ebeveyn anne baba çocuk ilişkisi olduğu belirtilmektedir (Kuzgun ve Eldeleklioglu, 2005).

2.2.1. Anne Baba Tutumlarına İlişkin Kuramsal Görüşler

Psikoanalitik yaklaşımın da kurucusu olan Freud'a göre kişiliği yaşamın ilk altı yılında geçirilen önemli psiko – seksüel aşamalar belirlemektedir. Bu yıllarda anne babanın sahip olduğu disiplin kalıplarının ve davranışlarının çocuğun kişilik gelişimine büyük etkisi vardır (Corey 2007). Örneğin kötü yetiştirilmelerinden dolayı bazı çocukların üst benliği (süperego) yeterince gelişmez. Bu insanlar yetişkin yaşamlarında hırsızlık yapmaktan ya da yalan söylemekten çok rahatsız olmazlar. Bazı insanlarda ise üst benlik çok güçlü hale gelebilir ve benliği ulaşılması imkansız bir mükemmellik beklentisiyle zor durumda bırakır. Bu durumda kişi kendini sürekli suçlu hisseder (Burger 2006).

Ödüllendirilmek ve cezadan kaçınmak için çocuk, ana babasının onaylamadığı düşünce ve davranışları süper egonun iki alt sisteminden biri olan vicdanına yerleştirir. Bu yerleştirme özleştirme mekanizması ve öğrenme süreçlerinin aracılığıyla gerçekleştirilir. Vicdan, kişiyi suçlu hissettirerek cezalandırır, ikinci alt sistem olan benlik ülküsü ise, gurur ve kıvanç duygusu yaratarak ödüllendirir (Geçtan, 1993).

Her insanın yetişkin ya da bağımsız bir birey olana kadar yaşamının özellikle ilk altı yılında hayatta kalabilmek için çevresindeki yetişkinlere yani anne babasına ihtiyaç duyduğu düşünülürse psikoanalitik yaklaşıma göre kişiliğin en önemli belirleyicisi ebeveynlerin tutumu olmaktadır. Bunun yanında çocuklar beş altı yaşlarında anne ve babanın sahip olduğu değerleri üst benlik olarak benimserler (Burger 2006).

Diğer bir psikoanalitik kuramcı olan Erikson ise kişilik gelişim kuramını yaşamın tümüne yaymış ancak ilk çocukluğa ve ergenliğe önem vermiştir. Bu dönemler içerisinde insanların geliştirmesi gereken olumlu duygu ve davranışlardan bahseden Erikson problemleri geçirilen bir dönemin diğer dönemleri de olumsuz olarak etkileyeceği görüşünü savunmuştur (Corey 2007).

Erikson bebeklerin yaşamlarının ilk bir iki yılında tamamen çevrelerindeki insanlara bağımlı olmasından hareketle; bu dönemde yeterince sevgi ve ilgi görmeyen, ihtiyaç ve isteklerinin zamanında karşılanmasının önemini deyinmiştir. Gereksinimleri karşılanan bebekler

temelde güven duygusunu oluştururlar. Yeterince sevgi ve ilgi görmeyen çocuklar temelde güvensizlik duygusu geliştirirler. Bu tip çocuklar yaşamlarına yabancılaşma ve ie kapanma kalıbıyla başlar ve ne kendilerine ne de başkalarına güvenirler (Burger, 2006).

İnsan davranışlarının içgüdü denilen i ve fizyolojik olaylardan kaynaklandığı biçimindeki Freud’cu görüşe karşı çıkmış olan Horney, bozuk davranışların aile içi ilişkilerdeki aksaklıklar sonucu ortaya çıktığını ve diğer sosyo kültürel etmenlerin bu süreci etkilediği görüşünü savunmuştur. Anne babanın çocukla olan ilişkilerinin önemini vurgulayan bu yaklaşımda, davranışın biyolojik belirleyicileri geri planda bırakılmıştır (Geçtan 1993).

Anne baba tutumları ile ilgili olarak Adler; ocuğun cesaretli ve topluma yönelik olarak yetişmesi ve hayatını yapıcı çabalar üzerinde kurmayı öğrenebilmesi için, anne babanın çocuğa sevgi vermesi, girişim yeteneğini ve özgüvenini kazanabilmesi için onu desteklemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Çocuğun sağlıklı kişilik gelişimi için çevresindeki en önemli kişiler olan anne babasının desteğine ihtiyacı vardır (Geçtan 1996).

Adler ocuğun ileriki yaşlarda kişilik sorunu yaşamasına neden olacak iki tür anne baba davranışı belirlemiştir. Birincisi ocuğa çok zen gösteren ve aşırı koruma sağlayan, dolayısıyla da çocuğunu şımartma tehlikesi yaratan anne baba davranışıdır. şımartmak çocuğun bazı kişilik sorunlarının temelini oluşturur. Ebeveynlerin yaptığı ikinci hata da çocukları ihmal etmektir. Büyüme sürecinde anne babasından çok az ilgi gören çocuklar, soğuk ve şüpheci olur (Burger 2006).

Adler’e göre anneyle ocuk arasındaki ilişki öyle güçlüdür ki ileriki yıllarda çocuğun birçok özelliğini kalıtıma bağlarız. Halbuki kalıtımla geçmiş olabileceğini sandığımız her eğilim, çocuğa anne tarafından benimsetilmiş, talim ettirilmiş, biçimlendirilmiş ve yine anne tarafından sürekli aşılarak geride bırakılmıştır. Aynı anne babadan farklı karakterde çocuklar yetişmesinin nedeni ise çocukların birey olarak aynı tutumu farklı yorumlamalarından kaynaklanmaktadır (Adler, 2000).

Adler ocuğun çevresindeki kişilerin oluşturduğu koşulların, davranış örüntülerinin önemli bir rol oynadığını savunur. Çağdaş toplum öylesine bir düzendir ki, yetişkin bir insanın davranışları çevresindeki diğer kişilerin davranışlarıyla i içe geişmiş bir durumdadır. Kimse

kendisini bu düzenden soyutlayamaz ve düzen her insanın öğrenmesi gereken ve “hangisini oynayacağı önceden belirlenen oyunun kurallarına” göre işler (Geçtan, 1993).

Maslow, hayatın ilk yıllarında çevrenin, özellikle anne babanın gösterdiği sevgi ve şefkatin çocuğun kişilik gelişimde önemli ve olumlu etkileri olduğunu savunmaktadır. Maslow’a göre anne babalar, çocuğun temel fizyolojik ihtiyaçları yanında, sevilme ve saygı görme ihtiyaçlarına da önem vermeli, bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlamalıdır. (Öztürk 1990).

Rogers’a göre çocukların çoğu anne babalarından koşullu olumlu kabul görürler; yani görecekları sevgi ve şefkat anne babanın istediği şekilde bir çocuk olma şartına bağlıdır. Koşullu olumlu kabulün bir sonucu olarak çocuklar, kendi gerçek duygularını ve isteklerini terk etmeyi ve sadece anne babalarının uygun gördüğü özellikleri sürdürmeyi öğrenir. Sonuçta çocukların kendileriyle ilgili bilinçleri ve gelecekte potansiyelini tam kullanan yetişkinler olma becerileri gittikçe azalır (Burger, 2006). Koşulsuz sevgi içinde büyüyen kişilerin benlik anlayışları güçlü ve olumludur.

Rogers’a göre çocuğun kendini gerçekleştirme çabaları, sürekli olarak çevresindeki büyüklerin beklentileriyle çatışır. Büyüklerin önüne koyduğu “değer verilme koşulları” ona ancak bu beklentiler doğrultusunda davrandığında sevilleceği ve kabul edileceğini öğretir. Dolayısıyla, artık bir yaşantısını olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirirken kullandığı ölçüt, bu davranışın organizmanın gelişmesine ve zenginleşmesine katkıda bulunup bulunmadığı değil, diğerlerinin değer koşullarına uyup uymadığıdır (Geçtan 1993).

Biyolojik yaklaşıma göre ise yetişkinlerin kişiliklerinde görülen farklılıkların, deneyimlere özellikle de anne babaların çocuk yetiştirme tarzlarına bağlanması görüşü son 20 30 yılda oldukça değişmiştir. Çocukların dünyaya geldiklerinde kişiliklerinin tam olarak oluşmuş olduğu söylenemese de kişiliğin biyolojik kalıttan etkilenmediğini söylemekte mümkün değildir (Burger 2006).

Anne baba tutumlarıyla ilgili görüş ve yaklaşımlar, ailenin çocuklar, özellikle ergenler üzerindeki önemini ve etkilerini vurgulamaktadır. Ailenin yapısı, anne baba tutumları ve aile içindeki ilişkiler ergenlerin davranışlarını etkilemekte, kişiliklerinin gelişimine yön vermekte ve sosyal gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır (Örgün 2000).

Anne ve babanın zihninde nasıl bir çocuk istedikleri konusunda, daha çocuk dünyaya gelmeden önce hayali bir çocuk oluşur. Dünyaya gelen çocuk, anne babanın hayalindeki çocukla ters düştüğünde, ailede reddetme davranışı gözlenir. Çocuklarının sayısı, cinsiyet ve kişilik özelliklerinden memnun olan anne babalar, memnun olmayanlara oranla, daha uygun tavırlara sahiptirler (Yavuzer, 2005). İçinde yaşanan toplumun kültürü anne-babanın çocuk yetiştirme konusundaki tutumlarını etkiler.

Çocuklarına sergiledikleri anne-baba rolünden haz duyan, kendilerine düşen sorumlulukları en iyi şekilde yerine getirdiğini düşünen anne babalar, çocuklarını yetiştirme konusunda kaygılı, kendine güvensiz ve yetersiz hisseden anne-babalara oranla daha başarılı ve olumludurlar (Önder, 2004).

Yavuzer (1990), anne-baba tutumlarını kategorize ederken, öncelikle anne-babanın, çocuklarından bekledikleri davranış modeline uygun bir davranış içinde olmalarının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Kendi çocukluk yıllarında engellenmiş bireylerin, anne-baba olduklarında, eskiden kendilerine tanınmamış özgürlüklere çocuklarının sahip olmalarına karşı, bilinç dışı bir kıskançlık geliştirdiklerine işaret etmektedir. Bu nedenle çoğu kez, kendi anne-babalarından gördükleri yöntemlerle çocuklarını sıklıkla dizginleme, suçlama, aşağılama yollarını deneyebilirler.

2.2.2. Yaygın Anne Baba Tutumları

Yavuzer'e (2007) göre, "farklı anne-baba tutumlarını altı ana başlıkta toplamak mümkündür. Bunlar:

- a. Baskıcı ve otoriter tutum
- b. Gevşek tutum
- c. Dengesiz ve kararsız tutum
- d. Koruyucu tutum
- e. İlgisiz ve kayıtsız tutum
- f. Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü (demokratik) tutumdur.

Yukarıdakine benzer tutum sınıflamalarının sayısı farklı araştırmalarda artmakta ya da azalmaktadır. Uzmanlar bu konuda henüz tam bir görüş birliğine varabilmiş değildirlir. Türkiye’de ergenler ve genç yetişkinler için geliştirilen bir ölçek çalışmasında Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) üç tür ana baba tutumu belirlemişlerdir. Bunlar;

- a. Demokratik tutum,
- b. Koruyucu – istekçi tutum,
- c. Otoriter anne baba tutumlarıdır.

Bu araştırma kapsamında adı geçen ölçek kullanılacağı için anne baba tutumları; “demokratik”, “koruyucu – istekçi” ve “otoriter” tutum olmak üzere üç boyut olarak ele alınacaktır.

2.2.2.1. Demokratik Tutum

Bu tutum, anne babanın çocuklarına karşı hoşgörölü olmaları, onları desteklemeleri, çocukların mantıklı kısıtlamalar dışında, isteklerini diledikleri gibi gerçekleştirmelerine izin vermeleri anlamına gelmektedir(Yavuzer 2007). Demokratik aile ortamında, çocuk aile içinde bir birey olarak kabul edilmekte, koşulsuz sevgi ve saygı görmekte, karar vermesi ve deneme yanılma yoluyla öğrenmesi desteklenmektedir. Kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu kurallar çerçevesinde çocuk özgürdür ve aile içinde söz hakkı vardır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuğun içten denetimli bir birey olması beklenmektedir (Alisinanoğlu, 2003).

Demokratik anne baba, çocuğa içten ve derin bir sevgi duymakta, bunu şartsız olarak göstermekte, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını önemsemektedir. Çocukların davranışları ilgi ve anlayışla izlenmekte, otonom benlik iradesine ve sağlıklı uyuma değer verilmektedir. Anne babalar, yaşına göre kendisiyle ilgili bazı kararlar almaya çocuğu teşvik etmekte, önemli konularda alınan kararları ve nedenlerini çocukla tartışmakta, onun görüşlerine değer vermekte ve hemen her konuda çocuğa iyi bir rehber olmaya çalışmaktadır (Yavuzer 2007).

Demokratik tutum, sevgi ve ilginin yanı sıra denetimin de olduğu, ikisinin de yerinde ve kararında uygulandığı bir yöntemdir. Bu amaçla, çocuktan beklenen davranışlar ve uyulması gereken kurallar önceden belirlenir ve çocuğa açık ve anlayabileceği bir şekilde ifade edilir.

Kurallara uyması için çocuğa yardım edilir. Kurallara uymadığında ise çocuğa fiziksel bir ceza uygulamak yerine çeşitli disiplin yöntemleri uygulanır (Dönmezer,1999).

Kurallara uyma için uygulanan yöntemler, kanıt göstererek inandırma, mahrum bırakma gibi disiplin yöntemleri olabilmektedir. Kanıt göstererek inandırma yönteminde çocuğa, bir davranışı neden yapması veya yapmaması gerektiği açıklanır ve davranışın sonuçlarının neler olabileceği anlatılır. Mahrum bırakmada ise çocuğa fiziksel bir ceza vermek yerine çocuğun hoşlandığı bir şeyden alıkonulması söz konusudur (Kulaksızoğlu, 2011). Demokratik ailelerde tamamıyla serbestlik söz konusu değildir. Ancak denetim, çocuklar açısından da kabul edilebilir ve mantıklı bir düzeyde tutulur. Katı kurallar yerine daha esnek bir tutum söz konusudur (Dönmezer,1999).

Dış denetimden daha çok çocukların kendi kendini denetlemesine önem verilir. Çocuğa öğüt vermektan kaçınılır. Bunun yerine çocuktan beklenen davranışlar açıkça belirtilir ve çocuğa iyi bir model olunur. Çocuğa etkin bir rol ve sorumluluk verilir. Böylece çocuğun özdenetim kazanması sağlanır (Özgüven, 2001).

Böyle bir ailede anne baba arasında da bir sevgi ortamı söz konusudur. Eşler de birbirine karşı saygılı davranmakta ve çocuklarına iyi birer model olmaktadır. Çocuklarına karşı da ortak bir tutum izlemektedirler. Ayrıca, kurallar sadece çocuk için değil anne baba için de geçerlidir. Aile içerisinde anne baba ile çocuklar eşit haklara sahiptir. Çocuğa konuşma ve kendini ifade etme hakkı tanınır (Kulaksızoğlu, 2011).

Demokratik ailelerde bireyler, sevgi ortamında yetiştirilirler, fikirlerine saygı duyulur. Bazı kısıtlamalar dışında çocuk isteklerini serbestçe dile getirebilir. Böyle bir ailede yetişen çocuk kendini daha iyi tanır, eksiklerini geliştirir ve kendini gerçekleştirebilme fırsatını yakalar. Değerli olduğunu hisseden çocuk ilerleyen yaşlarda da kendisine ve etrafındakilere karşı hoşgörülü ve saygılı, özgüveni yüksek bir birey olur (Özgüven, 2001).

Ailedeki denetim mekanizmasının işleyiş biçimi çocuğun, kendi kendisini kontrol edebilmesini sağlar. Dolayısıyla çocuk, ilerleyen yaşlarda da özdenetim sahibi olur. Evdeki meseleler hakkında aktif bir role sahip olan çocuk sorumluluk alabilmeyi öğrenir, girişimci bir

kişilik geliştirir. Anne baba çocuğun ayrı bir birey olduğunu kabul edip bağımsız bir kişilik geliştirmesini desteklediği için kendi başına kararlar alabilmeyi öğrenir (Kulaksızoğlu, 2011).

Demokratik ailelerde yetişen çocuklar da her insan gibi zaman zaman çeşitli sorunlar yaşayabilirler. Fakat bu kişiler, sorunlarını daha etkili bir şekilde çözebilirler ve yaşamlarının diğer alanlarına yansıtımazlar. Sorunlarını uygun bir şekilde ifade edebilir ve gerektiğinde yardım almaktan çekinmezler (Dönmezer, 1999).

2.2.2.2. Koruyucu – İstekçi Tutum

Koruma-kollama normal bir anne-baba davranışıdır. Ancak kollama ve koruma davranışını çocuğun kendini gerçekleştireceği faaliyetleri engelleyecek şekilde yaygınlaştırmak “aşırı himayeci” olarak davranmak demektir. Bu tutumu sergileyen ebeveyn, çocuğun gelişimine has özgürlükleri kazanmasını engelleyecek şekilde ona nasıl davranması, neleri yapması gerektiğini dikte ettirir. Bu anne babalar çocuklarını kendilerinin bir uzantısı gibi görmekte ve onlarla duygusal yoksunluklarını gidermek istemektedirler. (Kulaksızoğlu, 2011).

Bu tutuma sahip ailelerin çocukları adeta görünmez bir fanusta, mümkün olduğunca dış etkilerden uzakta büyütülürler. Aile çocuğun yetilerine, duygu ve düşüncelerine bakmaksızın onun adına her şeyi yapar tüm kararları alır. Bu çocuklar ailenin istediği şeyleri giyer, tadar, yalnızca onaylanan kişilerle; yalnızca onaylanan zaman ve mekanlarda arkadaşlık yapabilir. Bu tarz ailelerde çocukların bağımsız bir birey olma yolundaki tüm girişimleri engellenmekte çocuk ailesine ne kadar bağımlı olursa o oranda kabul ve onay görmektedir.

Anne-babanın aşırı himayeci olması, çocuğa gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bundan dolayı, çocuk diğer insanlara aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir birey olabilir. Çocuğun yaşamı boyunca devam edebilen bu bağımlılık, psiko-sosyal olgunluğu olumsuz açıdan etkiler ve çocuğun kendi kendisine yetmesine olanak vermez. Anne babanın aşırı himayeciliği çocuğun okul başarısını ve okula uyumunu da etkiler. (Yavuzer, 2003).

El üstünde tutulan çocukların içinde her zorluğun önlerinden kaldırıldığı, kapasitelerinin dostane bir şekilde en aza indirildiği çocukları da sayabiliriz. Sorumluluk almak için hiç

fırsatları olmamıştır. Böyle çocukların gelecekteki hayatları için gerekli olan hazırlıkları yapma fırsatları ellerinden alınmıştır. Doğal olarak hayata karşı tamamen hazırlıksızdırlar (Adler 2003).

Aşırı koruyucu bir tutumla yetiştirilen çocukların, ergenlik döneminde zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu şekilde yetişen çocuklar yeterince girişimci olamaz ve bağımsız davranamazlar. Yeteneklerini açığa çıkarıp kendilerini gerçekleştiremezler (Başar, 1996).

Aşırı koruyucu aile ortamında yetişen çocukların, aile dışında sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri zor olur. Aşırı ölçülerde himaye edilme her durum ve şartta hoş görülmüş olmanın ortaya çıkardığı bağımlı ilişkilerde girişkenlik yeteneklerini geliştiremeyen bu çocukların özgüvenleri yetersizdir (Eldeleklioğlu, 2004).

Anne ve babası tarafından sürekli her istediği yapılan çocuk, diğer sosyal ortamlarda da her istediği olsun istediği için sosyal uyumları düşüktür. Etrafları tarafından şımarık olarak değerlendirilirler. Yerine getirilmesi gereken işlerde hep desteğe ihtiyaç duyarlar ve sorumluluk almaktan kaçınırlar (Özgüven, 2001).

Bu çocuklar kendileri karar veremez, başkalarına sormadan danışmadan bir şey yapamaz ve girişim yetenekleri zayıftır. El becerilerini geliştirebilecekleri ortam sunulmadığı için beceriksiz, sakar, dolayısıyla kendilerine güvenleri az olur. İsteklerini ağlayarak belirtir, verilene kadar ağlar, nazlanır veya inatçı olmaya yönelirler (Tola, 2003).

Aşırı koruyucu ve müdahale edici anne baba tutumuyla yetişen bireyler, çocukluklarında anne ve babalarına yetişkinlikte ise başka insanlara bağımlı olurlar. Kendi başlarına karar almakta güçlük çekerler ve bağımsız bir kişilik oluşturamazlar. Bu tür kişiler genellikle duygusal ve alıngan olur. Dıştan denetimli bireyler olarak yetişen bu bireylerin kendilerini gerçekleştirme ihtimali de düşüktür (Özgüven, 2001).

2.2.2.3. Otoriter Tutum

Otoriter tutum, çocuğun kendine olan güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan bir tutumdur. Geleneksel aile yapısında bu tutuma sık rastlanmaktadır. Anne ve babadan birisi, ya da her ikisinin baskısı altında olan çocuk, sessiz, uslu, nazik, dürüst ve dikkatli olmasına karşılık, küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisinde kalabilen, boyun eğici, aşırı hassas bir yapıya sahip olabilir. Attığı her adımda yanlış yapma korkusunu yaşar (Yavuzer, 2007).

Bu tutuma sahip anne babalar çocuklarıyla oldukça yüzeysel iletişim kurarlar. Değişmez kuralları vardır ve çocuk bunlara koşulsuz itaat etmelidir. Çocuk kurallara uymadığında ya da verilen görevi yerine getiremediğinde ağır cezalarla karşı karşıya kalır. Bu tutuma sahip anne babaların çoğu, çocuğu bir birey olarak görmez ve çocuğun duygu ve düşüncelerini önemsemez ya da görmezden gelir.

Anne babanın çocuğundan beklediği temel davranış itaattir. İtaat etmediğinde ise fiziksel ceza uygulanır. Çocuğun göstermiş olduğu olumlu davranış dahi ödüllendirilmez. Ebeveynlerinden biri ya da her ikisi de bu tutuma sahip olan çocuk, duygu ve düşüncelerini bastırır ve açıkça ifade edemez. Dışlanacağı ya da cezalandırılacağı korkusu ile boyun eğer ve söylenileni yapar. Bu çocuklar sıklıkla azarlanma, dışlanma, reddedilme ve cezalandırma davranışlarına maruz bırakılırlar (Kulaksızoğlu, 2011).

Baskı altındaki çocuk sözlerine ve girişimlerine sınır koyar. Yeni arkadaş, yeni olaylar, yeni fırsatlar karşısında bocalar. Gücünü denemekten, yeteneklerini ortaya koymaktan, “Ben de yapabilir miyim?” demekten korkar. Çünkü her an hesaba çekilme ve küçümsenme endişesi içindedir. Bir çocuğun hatalar yapabilme, başarısızlığı tatma imkanının olması onun gelişmesi için çok gereklidir (Aydın, 2007).

Otoriter ortamda yetişen çocuklar, aşırı isyankar ve saldırganlık eğilimi olan kişiler olabilmektedir. Bazen de tam tersi olarak aşırı sessiz, içine kapanık, çekingen ve başkalarının etkisinde kolay kalabilen kişiler oldukları görülmektedir. Baskı altında büyüyen çocuklarda aşağılık duygusu gelişmekte ve bunun sonucu olarak da benlik saygısı düşük olmaktadır. Ayrıca bu çocuklarda iç denetim yerine dış denetim gelişmiştir (Özgüven, 2001).

Aşırı baskı altında yetişen çocuk kendini ifade etme fırsatı bulamadığı için kendine güvensiz olur ve bağımsız bir kişilik geliştiremez. Bu çocukların akranlarına oranla sosyal becerileri ve iletişim becerileri düşüktür, girişimcilik yetenekleri zayıftır. Baskı altında ve zorla yaptırılan olumlu davranışlar içselleştirilmediği için sadece geçici bir süre gösterilir (Yavuzer, 2003).

Baskı altındaki çocuğun hata yapma hakkı olmadığından o da hiçbir şey yapmamayı tercih eder. Baskının meydana getirdiği gerilimden kurtulabilmek için çocuğun önünde iki yol

vardır, ya kendisini tamamen silecek ve özel bir dünyaya kapanacak ya da otorite saydığı her şeye karşı amansız bir saldırıya geçecektir. Boyun eğen bir çocuk ileride özgür bir birey olamaz. Disipline zorlanmış çocuk otoriteye olan nefretini anne ve babasını kızdırarak gösterir. Aslında çocuklar için söylenen bu durum gençler ve yetişkinler için de çoğu zaman geçerlidir (Aydın, 2007).

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Erteleme İlgili Yapılan Araştırmalar

Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Balkıs (2013) 19 – 26 yaş aralığında %69'u kadın olan 290 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmasında; akademik erteleme, akademik memnuniyet (tatmin) ve akademik başarı ile çalışma konusundaki rasyonel düşünceler arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Akademik erteleme ile akademik başarı arasında ve akademik memnuniyet arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Ulukaya (2012) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı tez çalışmasında; anne sıkı denetimi/kontrolü, üniversite türü ve yaş değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerini yordadığı saptanmıştır. Öğrencilerin aile bağlamında benliklerine göre akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Erkek öğrencilerin anne tutumunun akademik erteleme eğilimleri üzerindeki etkisinin orta düzeyde olduğu, anne tutumunu açıklayıcı-otoriter ya da otoriter algılayan erkek öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin anne tutumlarını izin verici-şımartıcı algılayanlarınkine göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin anne tutumunun akademik erteleme eğilimleri üzerindeki etkisinin düşük düzeyde olduğu, anne tutumunu açıklayıcı-otoriter ya da otoriter algılayanların akademik erteleme düzeylerinin anne tutumunu izin verici şımartıcı algılayanlarınkine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Erkek öğrencilerin baba tutumlarına göre akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kız öğrencilerin baba tutumlarının akademik erteleme düzeyleri üzerindeki etkisinin düşük seviyede olduğu, baba tutumunu otoriter algılayan kız öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin baba tutumunu izin verici-şımartıcı algılayanlarınkine göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Uzun Özer ve Demir (2011) tarafından yapılan bir diğer araştırmada 432 lisans öğrencisinde engellenmeye tahammülsüzlük ile akademik erteleme eğilimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar engellenmeye tahammülsüzlüğün akademik ertelemeyi anlamlı olarak yordadığını göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgularında kız öğrencilerin engellenmeye tahammülsüzlük düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu, fakat katılımcıların akademik erteleme eğilimi düzeylerinde cinsiyete yönelik anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur.

Uzun Özer (2010) 1218 lisans öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmasında akademik öz-yeterliğin, öz-saygının ve öz-düzenlemenin ertelemeyi olumsuz yönde yordadığını, akademik öz-yeterliğin erteleme eğilimi ve engellenmeye tahammülsüzlüğün alt boyutu olan rahatsızlığa tahammülsüzlük arasında; erteleme eğilimi ve akılcı olmayan inançların alt boyutu olan duygusal sorumsuzluk arasında bir ara değişken olduğunu, öz-saygının erteleme eğilimi ve rahatsızlığa tahammülsüzlük arasında; erteleme eğilimi ve duygusal sorumsuzluk arasında ve erteleme eğilimi ve aşırı kaygı arasında ara değişken olduğunu saptamıştır. Araştırmada ertelemenin en güçlü yordayıcısının öz-düzenleme olduğu ve öz-düzenlemenin erteleme ve akıl dışı inançlar arasında; erteleme ve engellenmeye tahammülsüzlük arasında; erteleme ve akademik öz-yeterlik arasında son olarak erteleme ve öz-saygı arasında bir ara değişken rolü olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmanın bulgusuna göre akademik erteleme eğiliminde cinsiyetler arası fark olmadığı belirlenmiştir.

Balkıs ve Duru (2010) akademik erteleme eğilimi ile akademik başarı ilişkisinde, performans ve genel benlik saygısının dolaylı rollerinin incelenmesi amaçladıkları çalışmayı 323 öğrenci ile yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonucunda akademik erteleme eğilimi ile akademik başarı arasındaki ilişki, öğrencilerin genel ve performans benlik saygısı düzeylerinden etkilenmektedir.

Deniz, Traş ve Aydoğan (2009) araştırmalarında üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yeteneklerinden uyumluluk ve stresle başa çıkma alt boyutlarının öğrencilerin akademik erteleme puanlarını anlamlı düzeyde yordadığını tespit etmişlerdir. Duygusal zekâ yeteneklerinden uyumluluk ve genel ruh durumu alt boyutunun ise öğrencilerin denetim odaklarını anlamlı düzeyde yordadığını tespit etmişlerdir. Duygusal zekâ yetenekleri ile akademik erteleme ve denetim odağı puanları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulmuşlardır.

Uzun Özer, Demir ve Ferrari (2009) 784 lisans öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada Türk öğrencilerinde erteleme; cinsiyet farklılıkları yaygınlığı ve sebeplerini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre Türk öğrencilerin %52'sinin erteleme davranışını sık yaptıkları, erkek öğrencilerin kızlara nazaran daha çok erteleme davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kızlar erkeklere nazaran daha çok başarısızlık korkusu ve tembellik nedeniyle akademik erteleme yaparken erkek öğrenciler daha çok risk alma ve kontrole karşı isyan güdüsüyle erteleme yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin %33ü sınavları için çalışması gerekirken, %30u okuma görevlerinde ve %30u dönem ödevleri konusunda akademik erteleme yaptığı görülmüş ve akademik erteleme konusunda sınıf seviyesi anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güner (2008) ilköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin erteleme eğilimleri ve kaygı düzeylerini incelediği çalışmasında genel ve karar vermeyi erteleme ile kaygı düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptamıştır.

Aydoğan (2008) tarafından lise son sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını; benlik saygısı, durumluluk kaygı ve öz-yeterlik inançları açısından açıklanabilirliğini incelemek amacıyla yapılan tez çalışmasına üniversite sınavına hazırlanan 400 lise son sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda akademik erteleme davranışı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ancak akademik erteleme davranışı ile durumluluk kaygı ve öz-yeterlilik inançları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca yüksek ve orta düzeyde akademik erteleme davranışı gösteren öğrenciler düşük düzeyde akademik erteleme gösteren öğrencilere göre daha fazla durumluluk kaygı yaşamaktadırlar. Erkek öğrencilerin kızlara göre daha yüksek düzeyde akademik erteleme davranışı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akkaya (2007) tarafından cinsiyet, yaş, akademik başarı, mükemmeliyetçilik ve depresyonun akademik erteleme eğilimini ne derecede yordadığını incelemek amacıyla 368 lisans öğrencisi ile yaptığı araştırma sonucunda kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, akademik başarı ve depresyonun akademik erteleme eğilimini anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Çalışmada kullanılan değişkenler akademik erteleme eğilimini yordamada cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, depresyon ve akademik başarı kız öğrenciler için yordayıcı değişkenler iken, erkek öğrencilerde erteleme eğilimini yordayan tek değişkenin kendine yönelik mükemmeliyetçilik olduğu bulunmuştur.

Balkıs, Duru, Buluş ve Duru (2006)'nın üniversite öğrencileri arasında akademik erteleme eğiliminin; motivasyon, zaman yönetimi, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantre olma güçlüğü, akademik başarı ve cinsiyet ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan araştırmalarına eğitim fakültesinde öğrenim gören 238 öğrenci katılmıştır. Sonuç olarak akademik erteleme davranışı ile çalışma ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, etkili olmayan zaman yönetimi, konsantrasyon güçlüğü arasında anlamlı düzeyde pozitif; motivasyon ve akademik başarı arasında anlamlı düzeyde negatif ilişkilerin olduğu görülmüştür. Motivasyon ve olumsuz zaman yönetiminin akademik erteleme eğilimini anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Akademik erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı, kız öğrencilerin akademik erteleme eğilimi düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden daha düşük olduğunu saptanmıştır.

Balkıs (2006) öğretmen adaylarında erteleme eğiliminin düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisini incelediği ve 984 öğretmen adayı ile yürüttüğü çalışmanın sonucunda rasyonel ve sezgisel düşünme stillerinin akademik ertelemeyi yordadığı bulunmuştur. Rasyonel, kaçınan ve anlık karar verme stillerinin akademik erteleme eğilimi üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu, sezgisel ve bağımlı karar verme stillerinin ise akademik erteleme eğilimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı saptanmıştır. Erkek öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimindeki puan ortalamalarının bayan öğretmen adaylarından yüksek olduğu ve bu farklılaşmalarında genel ve akademik erteleme eğiliminde $p<.001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Akademik erteleme düzeylerinin öğretmen adaylarının yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur. 20, 22 ve 26 yaşlarındaki öğretmen adaylarının genel erteleme eğilimi düzeylerinin 18 yaşındaki öğretmen adaylarının genel erteleme eğilimi düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının akademik erteleme puanları öğrenim gördükleri alanlara göre farklılık göstermiştir. Buna göre, sayısal alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi puan ortalamalarının, sözel ve eşit ağırlıklı alanlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Akademik erteleme eğilimi düzeyinin öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir. 1.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi puan ortalamalarının, 2.sınıf, 3.sınıf ve 4. sınıflarda öğrenim gören öğretmen adayların puan ortalamalarından daha düşük olduğu görülmektedir. Akademik erteleme eğilimi düzeyinin doğum sırasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı

saptanmıştır. Şu an öğrenim gördüğü alanı isteyerek tercih etmeyen ve bu alandan okumaktan hoşnut olmayan ve bu alanı isteyerek seçip de ancak şu an bu bölümden memnun olmayan öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Akademik başarısı düşük olan öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.

Çakıcı (2003) genel erteleme ve akademik erteleme eğiliminin özsaygı, mükemmeliyetçilik ve akademik başarı ile ilişkisini incelediği tez çalışmasını lise ve üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin lise öğrencilerine göre daha fazla genel erteleme ve akademik erteleme davranışı gösterdikleri bulunmuştur. Lise öğrencilerinde özsaygı düzeyi ile akademik erteleme davranışı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Lise öğrencilerinde anne-baba okul başarısı değerlendirme ve okul başarısından doyum düzeyi, kişinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliği ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin akademik ertelemenin yordayıcıları olduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinde de akademik başarının, kişinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliğinin ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin akademik ertelemenin birer yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre akademik erteleme puanları ile üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Akademik erteleme ve mükemmeliyetçilik alt boyutları ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Akademik erteleme ile kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliği puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Akademik erteleme ile kişinin kendisi için mükemmeliyetçiliği arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Gülebağlan (2003) öğretmenlerin işleri son ana erteleme eğilimlerinin, mesleki yeterlilik algısı, mesleki deneyimler ve branşlar bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir inceleme amacıyla 472 öğretmenin katıldığı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda mesleki yeterlilik algısı ile erteleme eğiliminin tüm alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Klingsieck (2013), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı “ Farklı yaşam alanlarında erteleme: Erteleme özel bir alanla mı ilgilidir?” başlıklı çalışmasında, iş ve eğitim, günlük rutinler ve zorunluluklar, sağlık, serbest zaman faaliyetleri, aile ve sevgili, arkadaş çevresi olmak üzere altı temel yaşam alanındaki erteleme davranışlarını karşılaştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ertelemenin yaşamın her alanında görülebildiği ancak ertelemenin en çok akademik faaliyetler ve işle ilgili konularda yapıldığı en düşük erteleme eğiliminin ise serbest zaman faaliyetlerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada ertelemeci bireylerin yaşamlarının her alanında erteleme yapmadıkları kişilerin zorlandıkları ya da yapmaya gönüllü olmadıkları konularda erteleme davranışını daha yüksek gösterdikleri belirtilmiştir.

Steel ve Ferrari (2013), “Cinsiyet, eğitim ve erteleme: Global örneklemede epidemiyolojik bir erteleme çalışması” adlı araştırmalarına; yaş ortalaması 38.3 olan İngilizce konuşan çeşitli milletlerden 16413 yetişkin katılmış, araştırma sonuçlarına göre erkeklerin kadınlara göre daha çok erteleme eğilimi içinde oldukları, katılımcıların yaşları küçüldükçe erteleme eğilimlerin artmakta olduğu, eğitim seviyesinin erteleme eğilimini etkilemediği ve ertelemenin eğiliminin tedavi edilebilir bir sorun olduğunu belirtmişlerdir.

Ferrari ve Pychyl (2012) yaptıkları bir çalışmada ikişer kişiden oluşan çalışma gruplarındaki bireylerin akademik erteleme eğilimini incelemişlerdir. Gruplar arası yapılan istatistiksel çalışmalar da akademik erteleme konusunda anlamlı bir fark bulunmazken grup içerisinde bireysel davranışlar incelendiğinde partnerlerin kendi içinde negatif yönlü anlamlı bir erteleme eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre grup üyelerinden herhangi biri yerine getirmesi gereken sorumlulukları partnerine yıkma gayreti içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacıların sosyal kaytarma adını verdikleri bu durumun temel belirleyicisi kişilerin ne kadar güçlü vicdani duygulara sahip olduklarıdır. Vicdani duyguları güçlü olan (dürüst) bireylerin grup çalışmalarında daha az akademik erteleme eğilimi gösterdikleri görülmüştür.

Ying ve Lv (2012) akademik erteleme konusunda meslek yüksekokullarına devam eden öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %41,6sının yüksek düzeyde akademik erteleme davranışı gösterdikleri tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre üçüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre; erkek öğrencilerinse kız öğrencilere göre daha çok

akademik erteleme yaptığı tespit edilmiştir. Akademik erteleme davranışı ile akademik öz – yeterlilik ve başarı güdüsü arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akademik erteleme eğilimi ile başarısızlıktan kaçınma güdüsü arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akademik öz – yeterlilik algısının akademik erteleme davranışının önemli bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Aremu, Williams ve Adesina (2011) Nijerya’da devlet ortaokullarına devam eden 200 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada akademik erteleme ile akademik başarı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Rosario, Costa, Nunez, Gonzales – Pieanda, Solano ve Valle (2009) “Akademik ertelemenin aile, okul ve kişisel değişkenlerle ilişkileri” başlıklı çalışmalarında; 11 – 17 yaş aralığındaki öğrencilerle aynı çalışmayı üç yıl ara ile tekrar yapmış ve bu iki araştırma sonucunda, anne babanın eğitim seviyesi arttıkça akademik erteleme davranışı eğiliminin azaldığını tespit etmişlerdir. Öte yandan kardeş sayısı, akademik başarısızlık ve sınıf seviyesi arttıkça akademik erteleme eğiliminin de arttığını belirtmişlerdir. Bunlarla beraber kardeş sayısı arttıkça öğrencilerin akademik başarısının düştüğü görülmüştür.

Dietz, Hofer ve Fries (2007) Almanya’da eğitim gören 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden 704 öğrenci üzerinde yaptıkları “ Akademik erteleme ve öğrenme alışkanlıklarındaki bireysel farklılıklar” başlıklı çalışmalarında alt sınıflardaki öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının daha güçlü olmalarına rağmen daha çok akademik erteleme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Aynı çalışmada cinsiyetin akademik erteleme konusunda anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşıldığı ve motivasyon konusunda yaşanan sıkıntıların öğrenme alışkanlıklarını ve akademik erteleme eğilimini etkilediği belirtilmiştir.

Chun ve Choi (2005) Kanada’da üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri “Ertelemeyi tekrar değerlendirme: Aktif ertelemenin performans ve alışkanlıklara olumlu etkisi” çalışmalarında; ertelemenin baştan beri olumsuz etkileri üzerinde durulduğunu ancak kişiler üzerinde olumlu etkilerde oluşturabileceğini belirtmişlerdir. Ertelemenin aktif erteleme ve pasif erteleme olmak üzere ikiye ayrıldığı ifade edilen çalışmaya göre aktif ertelemeciler pasif ertelemeciler kadar erteleme eğilimi gösterebilirler de başarı konusunda erteleme yapmayan kişilere

daha yakındırlar, aktif erteleyiciler genellikle baskı altında çalışmayı tercih eden ya da baskı altında daha iyi başarı gösteren kişilerdir.

Aktif ertelemeciler zaman yönetimi konusunda erteleme yapmayan kişiler kadar başarılıdır ve burada pasif erteleyicilerden ayrılırlar. Aktif erteleyiciler zamanı planlamasını bilinçli olarak yapar ve daha çok önem verdikleri farklı işlere öncelik verirler, bu noktada pasif erteleyicilerden bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak ayrılırlar. Pasif erteleyiciler erteleme davranışını kronik olarak gösterirler, bu kişiler bilinçsiz erteleme yaparlar, zaman yönetimi ve öz düzenleme konusunda yetersizdirler. Aktif erteleyiciler öncelikler konusunda erteleme yapmayan bireylerden ayrılırlar. Bu bilgiler ışığında aktif erteleyicilerin, erteleme davranışı göstermelerine rağmen başarı olarak erteleme yapmayan kişilere daha yakın olması erteleme davranışının tekrar ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Van (2003) araştırmasında, erteleme davranışı üzerine yapılan *121 adet* çalışmayı incelemiş ve sonuç olarak; yaşın erteleme davranışı ile negatif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Van'a göre düşük yaş gruplarında erteleme davranışının sergilenme sıklığı artmaktadır. Bununla beraber çok az da olsa cinsiyete göre erteleme davranışının sergilenme sıklığında bir farklılık tespit edilmiştir. Kadınlar, erkeklere nazaran daha az erteleme davranışı sergilemektedir. Öte yandan farklı bir çalışmada Watson (2001) düşük yaş gruplarında erteleme davranışı sergileme düzeyi büyük yaş gruplarına göre daha düşüktür sonucuna ulaşmıştır. Haycock, McCarthy ve Skay (1998) yaptıkları çalışmada genel erteleme davranışının yaşa ve cinsiyete göre farklılık göstermediğini bulmuşlardır.

Pychyl, Coplan ve Reid (2002) 13 – 15 yaş aralığında 105 adölesan üzerinde yaptıkları “Ebeveyn Tutumları ve Erteleme: adölesanlarda cinsiyete göre aile tutumları, özsaygı ve erteleme arasındaki ilişki” başlıklı çalışmalarında; erteleme eğiliminin anne baba tutumlarına, cinsiyete ve özsaygıya göre farklılaştığını tespit etmişlerdir. Kız ve erkeklerde anne babanın demokratik tutuma sahip olması ile erteleme eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kız ve erkeklerde anne baba tutumları ayrı ayrı değerlendirildiğinde annenin otoriter olması ile erteleme eğilimi arasında anlamlı bir fark görülmezken babanın otoriter olması ile erteleme eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Erteleme eğilimi ile özsaygı arasındaki ilişkiye bakıldığında; erteleme eğilimi ile özsaygı arasında erkekler için anlamlı bir ilişki bulunmazken, kızlar için negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öte yandan çalışma sonuçları anne baba tutumlarını algılama konusunda cinsiyetler arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymuş erkeklerin kızlara nazaran ailelerini daha otoriter olarak algıladıkları belirtilmiştir.

Ferrari, Harriott ve Zimmerman (1999) tarafından 107 bayan üniversite öğrencisiyle yapılan bir araştırmada kişinin erteleme eğiliminin arkadaşlarından gördüğü sosyal ve duygusal destekle ilişkili olduğu ancak ailesinden gördüğü desteklerle ilişkili olmadığı saptanmıştır. Ayrıca bireyin akademik erteleme eğilimi arttıkça babasıyla ve hemcinsleriyle olan ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşadığı bulunmuştur. Aynı zamanda bu ilişkilerin derinliğinin de daha az olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda ertelemenin zayıf aile ilişkileri ve yıpranmış ya da tatmin etmeyen sosyal ilişkilerle ilgili olabileceği belirtilmektedir.

Ferrari ve Olivette (1994) anne baba otoritesi, işlevsel olmayan erteleme ve öfke arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonuçları izin verici anne veya baba tutumuyla katılımcıların erteleme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte otoriter babalar karar vermeyi erteleme eğilimi ve kaçınan erteleme eğilimi gösteren kızlar yetiştirirken, tersine demokratik tutuma sahip babaların kızlarıysa erteleme eğilimi göstermemektedirler. Ayrıca kadınların otoriter baba tutumuna karşı hissettikleri öfkeyi toplumsal olarak daha kabul edilebilir bir yol olarak ertelemeyi kullanarak ifade ettikleri belirtilmektedir. Anne otoritesiyle katılımcıların erteleme puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken kaçınan erteleme eğilimi gösteren annelerin kaçınan erteleme eğilimi gösteren kızları olduğu saptanmıştır. İşlevsel olmayan erteleme eğilimi gösteren katılımcılar erteleme eğilimi göstermeyen katılımcılara göre babalarından algıladıkları baskıya daha sert tepki göstermektedirler ve daha kararsız annelere sahiptirler.

2.3.2. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Deniz, Karakuş, Traş, Eldeleklioğlu, Özyeşil ve Hamarta (2013) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri ve algılanan anne baba tutumlarının, öznel iyi oluş ve yaşam memnuniyetine etkilerini inceledikleri çalışmalarında; demokratik aile tutumu ile öznel iyi oluş

hali ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Korumacı ve otoriter aile tutumu ile öznel iyi oluş ve yaşam memnuniyeti arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Kaya, Bozaslan ve Genç (2012), Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisini araştırdıkları çalışmalarında; üniversite öğrencilerinin aile tutumlarının %20.3'ü otoriter, %20.7'si demokratik, %19.3'ü ilgisiz, %19.7'si koruyucu ve % 20'si tutarsız olarak algıladıklarını tespit etmişlerdir. Araştırma sonucunda, eğitim düzeyleri yüksek olan anne ve babaların demokratik tutumlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Demokratik tutuma sahip anne-baba çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğu ve sosyal kaygılarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Anne baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin ilgisiz, koruyucu, otoriter ve tutarsız algılayanlara göre sosyal kaygıları daha düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca tutarsız ve ilgisiz anne-baba tutumlarının çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük sosyal kaygı düzeylerinin ise yüksek olduğu bulunmuştur.

Aktaş (2011) tarafından yapılan anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, anne baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin benlik saygısı puanının anne baba tutumlarını koruyucu ve otoriter olarak algılayanların benlik saygısı puanlarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Benlik saygısı ile çocuk yetiştirme stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Tunç ve Tezer (2006), araştırmada 354 kız, 401 erkek öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada anne babalarını otoriter olarak algılayan öğrencilerin benlik saygısı puan ortalamasının anne babalarını açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan olarak algılayan gruptan anlamlı düzeyde düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Aşırı otoriter ve demokratik olarak algılanan anne baba tutumları ile üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı bir araştırmada anne baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin uyum düzeyinin anne baba tutumunu aşırı otoriter olarak algılayanların uyum düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Biricik, 2011).

Hamarta, Baltacı, Üre ve Demirbaş (2010), “lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi” başlıklı çalışmalarında; lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, algılanan anne baba tutumlarını otoriter olarak belirten öğrencilerin utangaçlık puan ortalamaları algılanan anne baba tutumlarını demokratik olarak belirten öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın diğer bir bulgusunda da problem çözme yaklaşımlarından düşünen, kaçınan, değerlendirici, kendine güvenli ve planlı yaklaşımların utangaçlık ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sezer ve Oğuz (2010), üniversite öğrencilerinin kendilerini değerlendirmeleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında anne baba tutumlarının ergenlerde kendilik değerlendirmelerini yordadığı, kendilik değeri ile demokratik anne baba tutumu arasında pozitif yönde, otoriter ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya koyulmuştur.

Dinçer (2008), alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerin algılanan anne baba tutumlarını ve arkadaşlık ilişkilerini incelemek, ergenlerin anne baba tutumlarını algılamalarında ve arkadaşlık ilişkilerinde bazı değişkenlerin etkili olup olmadığını belirlemek, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerin anne baba tutumlarını algılamaları ile arkadaşlık ilişkileri arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla lise 2. sınıfa devam eden 150 ergen üzerinde yaptığı çalışmada, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenler arasında arkadaşlık ilişkileri alt boyutları ile algılanan anne baba tutum puan ortalamaları açısından anlamlı farklılıklar olduğunu ve ergenlerin anne baba tutumlarının demokratik olarak algılanması ile arkadaş ilişkileri puanlarının da arttığını belirtmiştir.

Sarı (2008) ergenlerde anne-baba tutumları, cinsiyet ve akademik başarının iyimserlik ile ilişkisini incelediği araştırmasında, ailelerini demokratik olarak algılayan gençlerin iyimserlik düzeylerinin, ailelerini ilgisiz ve otoriter olarak algılayan gençlerin iyimserlik düzeyinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Günalp (2007)'nin anasınıfı öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, Aksaray ilinde anasınıfına devam eden 100 öğrencinin anne babasına ölçekler uygulanmış ve demokratik anne baba tutumunun çocukların özgüveni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkisi olduğu, aşırı otoriter-

baskıcı, ilgisiz-kayıtsız ve aşırı koruyucu anne baba tutumları ile özgüvenleri arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan Anasınıfı öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada ise çocukların sosyal gelişimleri algılanan anne baba tutumlarına göre incelenmiş ve anne baba tutumları ile sosyal gelişim arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Orçan, 2004).

Hamarta (2007) Konya ilinde öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne baba tutumları açısından incelediği çalışmasında, 338 öğrenci üzerinde Sosyal Problem Çözme Envanteri ve Anne Baba Tutum Envanteri ile veriler elde etmiştir. Sonuç olarak, algılanan anne baba tutumlarının sosyal problem çözme puanlarını anlamlı düzeyde açıkladığı saptanmıştır. Araştırmada, demokratik tutumun probleme olumlu yönelim, akılcı problem çözme ve toplam sosyal problem çözme ile pozitif; içtepisel dikkatsiz davranım ve kaçınan yaklaşım puanları ile negatif yönlü ilişkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Aşırı koruyucu anne baba tutumu ile kaçınan yaklaşım arasında pozitif bir ilişkinin olduğu, aşırı otoriter anne baba tutumu ile de kaçınan yaklaşım ve probleme olumsuz yaklaşım ile pozitif; toplam problem çözme ile negatif bir ilişkisinin olduğu belirtilmiştir.

Sağlam (2007) çalışmasında, anne-babalarını demokratik olarak algılayan lise öğrencilerinin anne-baba iletişimlerinin daha olumlu ve sosyal destek düzeylerinin anne-babalarını otoriter olarak algılayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Ünüvar (2007) lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile kendine saygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Konya ili Seydişehir ilçesindeki liselerde 1.2.3. sınıflardan oluşan 571 kişi üzerinde araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre kız ve erkek öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumları (demokratik, otoriter, koruyucu) arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Okul türü değişkeninde koruyucu ve otoriter anne-baba tutumlarında anlamlı bir fark bulunamamış; demokratik anne-baba tutumları açısından, Anadolu lisesi lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yine kız öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Yılmaz (2007); Ankara ilinde yaşayan 6, 7, 8. Sınıfa devam eden 518 kız, 488 erkek olmak üzere 1006 erin üzerinde yaptığı çalışmasında öğrencilerin anne baba tutumları ile özerklikleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmada, anne baba tutumunu demokratik olarak algılayanların hem duygusal hem davranışsal özerkliğinin yüksek olduğu

sonucuna varılmıştır. Ayrıca akademik başarı olarak da anne baba tutumunu demokratik olarak algılayanların birinci sırada olduğu belirtilmiştir.

Arcan (2006) özel okullara giden lise düzeyindeki ergenlerin akademik başarıları ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişkileri incelediği araştırmasında, ebeveynlerin demokratik tutumunun çocuğun yüksek akademik başarısı ile olumlu yönde ilişkili olduğunu tespit etmiştir

Türkel (2006) yaptığı çalışmada, anne-babalarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin anne-babalarını ilgisiz ve otoriter olarak algılayan öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Arı ve Seçer (2003) farklı anne-baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisini inceledikleri araştırmalarını, Konya’da 155 öğrenci ve aileleri ile yapmışlardır. Araştırma sonucunda, çocuklarda psikososyal temelli problem çözme becerisinin özgür ve demokratik aile ortamında geliştiğini; buna karşılık, aşırı koruyucu anneliğin, ev kadınlığı rolünü reddetmenin, çocukta içe kapanık bir kişilik yapısını geliştiren baskı ve disiplin uygulamaları ile aile içi geçimsizliğin çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerini olumsuz yönde etkilediğini saptamıştır.

Terzi (2003) ilköğretim okulu altıncı sınıf öğrencilerinin kişilerarası problem çözme beceri algılarını bazı değişkenler açısından incelediği araştırmasında, demokratik anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin kişilerarası problem çözme beceri algısı, otoriter anne-baba tutumuna sahip öğrencilerin kişilerarası problem çözme beceri algısından yüksek olduğunu belirlemiştir.

Eldeleklioğlu (1996) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, anne babalarını demokratik olarak algılayan ergenlerin, anne-babalarını otoriter olarak algılayan ergenlere göre mantıklı ve bağımsız karar vermede daha başarılı oldukları görülmüştür. Demokratik aile ortamında, ergenlerin sitemli yani mantıklı karar verme becerilerini geliştirdikleri, otoriter ve koruyucu aile ortamında ise geliştiremedikleri saptanmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Kolburan, Tari, Narter, Isozen (2012) algılanan anne baba tutumlarının yaşa ve cinsiyete göre 15 – 25 yaş arası ergenlerdeki farklılaşmasını inceledikleri çalışmalarında; erkeklerin annelerini daha otoriter ve koruyucu olarak algılarken, bayanların erkeklere göre babalarını daha demokratik ve koruyucu olarak algıladıklarını tespit etmişlerdir. Artan yaş ile birlikte ergenler annelerini daha demokratik algılarken babalarını daha otoriter algılamaktadır.

Ishak, Low ve Lau (2012)'in anne baba tutumlarının akademik başarıya etkisini inceledikleri çalışmalarına sekizinci sınıfa devam eden 493 öğrenci katılmıştır. Araştırma bulgularına göre otoriter ve demokratik tutum en yaygın anne baba tutumlarıdır. Bu tutumlar öğrencilerin akademik benlik algısını etkilemekte, akademik benlik algısı ise akademik başarıyı doğrudan etkilemektedir. Demokratik tutum olumlu akademik benlik algısına otoriter tutuma göre daha çok katkı yapmaktadır.

Thergeonkar ve Wadkar'ın (2007) anne baba tutumları ile sınav kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 207 öğrenci ve 200 anne üzerinde yaptıkları araştırmada; sınav kaygısı ile demokratik anne baba tutumu arasında ve ayrıca sınav kaygısının duyuşsal boyutu ile anne babanın kabulü arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Milgram ve Toubiana (1999)'un 13 – 16 yaş aralığındaki 354 öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda; yaş olarak daha büyük olan ergenlerin okul çalışmaları konusunda daha az kaygılı oldukları ve ev ödevlerini daha çok ertelediklerini ifade etmişlerdir. Yaş olarak daha büyük olan ergenlerin aileleri okul çalışmalarına daha az katılım göstermektedir. Annelerin babalara göre okul çalışmalara daha çok katılım gösterdiği ve doğrudan ve dolaylı aile katılımlarının ertelemeyi düşük oranda etkilemesine rağmen bu konuda anne etkisinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Maxson (1998), yaptığı araştırmasında anne-baba tutumlarının çocukların otoriteye bakış açılarını incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre; açıklayıcı/otoriter bir ailede büyüyen çocukların, kurulu bir otoriteye karşı daha fazla saygılı ve anlayışlı yaklaştıklarını; örneğin, okulda başarısını arttırmaya çalışırken, kopya çekme, başkasının ödevini çalma ve yalan söyleme gibi istenilmeyen davranışları göstermediklerini belirtmiştir. Buna karşılık, izin verici anne-baba

tutumu altında büyüyen çocukların ise, kurulu otoriteye karşı meydan okuyan, mevcut kural ve kısıtlamaların sınırlarını zorlayan bir eğilim içinde olduklarını, aynı zamanda bu çocuklarda yüksek alkol ve uyuşturucu kullanımı veya istenilmeyen davranışlarda bulunma oranının diğerlerine oranla daha fazla olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak da yaşama dair kurallar koyan, uygulanan kısıtlamaları gerekçeleri ile açıklayan ve çocuğa esas olarak rehberlik sunan açıklayıcı/otoriter anne-baba tutumunun olumlu etkisi çocuğun kurulu diğer otoritelere karşı da bakış açısının olumlu olması sonucunu doğurmaktadır (Akt: Yılmaz, 2007).

Ferrari ve Olivette (1994) Yaş ortalaması 19.1 olan 86 kadın öğrenci ile yürütülen bir çalışmada anne baba kontrolü ve karar vermeyi erteleme arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar her iki ebeveynini de otoriter olarak algılayan kişilerin daha fazla kronik kararsızlık eğilimi geliştirdiklerini göstermektedir. Ayrıca anne baba otoritesinin kişinin karar vermeyi ertelemesinde dolaylı bir etkisinin olabileceği de belirtilmektedir.

Steinberg, Lamborn, Dornbusch ve Darling (1992) 14-18 yaşları arasındaki 6400 ergenlerle yaptıkları boylamsal bir çalışmada, anne-babalarını demokratik olarak algılayan ergenlerin demokratik olarak algılamayan ergenlere göre okul başarısının daha yüksek olduğunu görmüşlerdir.

Lamborn ve diğerleri (1991), anne-babaların kabul edici ve katılımcı tutumları, olumlu benlik kavramının oluşmasına ve dengeli bir kişiliğin gelişmesine yardımcı olduğunu; katı ve denetleyici tutumların ise kişilik üzerinde olumsuz etken olabileceğini saptamışlardır (Akt: Özcan, 1996).

Dornbusch, Ritter, Leiderman, Roberts, ve Fraileigh (1987) Baumrind'in yaptığı sınıflandırmayı temel alarak otoriter, demokratik ve izin verici anne-baba stilleri ile ergenlerin okul başarısı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmayı San Fransisco'da 7836 öğrenci ile yapmışlardır. Sonuçlar, demokratik ailelerde yetişen ergenlerin okul başarısının otoriter ve izin verici ailelerde yetişen ergenlerden daha yüksek olduğunu göstermiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ile araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmelerinde kullanılan tekniklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

Bu araştırmada lise öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarını ve akademik erteleme davranışlarını saptamak için ölçekler uygulanacaktır.

3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2012 – 2013 eğitim öğretim yılında Yunak ilçe merkezindeki Cemal Karacan Anadolu Lisesine, Yunak Çok Programlı Lisesine, Yunak İmam Hatip Lisesine ve Yunak Teknik ve Endüstri Meslek Lisesine devam eden 780 öğrenci oluşturmaktadır. Evrenin tamamı örnekleme dahil edilmek istenmiş ancak ölçeklerin uygulandığı günlerde öğrencilerin bir kısmının çeşitli nedenlerle okula gelmemiş olmaları ve bazı öğrencilerin ölçeklerde boş madde bırakmış olmaları nedenleriyle 663 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların çeşitli demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Sayı ve Yüzdeler

	Gruplar	Frekans(N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	312	47,1
	Erkek	351	52,9
	Toplam	663	100
Yaş	15 Yaş	233	35,1
	16 Yaş	170	25,6
	17 Yaş	160	24,1
	18 Yaş	100	15,1
	Toplam	663	100
Ailelerin Sosyo – Ekonomik Düzeyleleri	0 – 750 TL Aylık Gelir	250	37,7
	751 – 2250 TL Aylık Gelir	354	53,4
	2251 TL Ve Üzeri Aylık Gelir	59	8,9
	Toplam	663	100
Kardeş Sayısı	1, 2 Ve 3 Kardeş	372	56,1
	4 Ve 5 Kardeş	231	34,8
	6 Ve Üzerinde	60	9,1
	Toplam	663	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre; katılımcıların 321’i (%47,1’i) kız, 351’i (%52,9’u) erkek olarak dağılmaktadır.

Katılımcıların yaşlara göre dağılımlarına bakıldığında; 233’ünün (%35,1’inin) 15 yaşında, 170’inin (%25,6’sının) 16 yaşında, 160’ının (%24,1’inin) 17 yaşında ve 100’ünün (%15,1’inin) 18 yaşında oldukları görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin aylık ortalama gelirine göre dağılımlarına bakıldığında; 250'sinin (%37,7'sinin) 0 – 750 TL düşük gelir grubuna, 354'ünün (%53,4'ünün) 751 – 2250 TL orta seviye gelir grubuna ve 59'unun (%8,9'unun) ise 2251 ve üzerinde yüksek gelir grubuna dahil olduğu görülmektedir. Düşük, orta ve yüksek gelir grubu sınıflandırmalarında evren ve örneklemin yaşamını sürdürdüğü Yunak ilçesinin yerel şartları göz önünde bulundurulmuştur.

Kardeş sayılarına göre katılımcıların dağılımına bakıldığında; 372'sinin (%56,1'inin) 3 kardeş ve daha az; 231'inin (%34,8'inin) 4, 5 kardeş ve 60'mın (%9,0'mın) 6 ve daha fazla kardeş oldukları görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada öğrencilerin anne baba tutumlarının belirlenmesi için Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından geliştirilen “Anne-baba Tutum Ölçeği”, akademik erteleme davranışlarının belirlenmesi amacıyla Çakıcı (2003) tarafından geliştirilmiş “Akademik Erteleme Ölçeği” ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.3.1. Anne-Baba Tutumu Envanteri

Araştırmada öğrencilerin anne-baba tutumlarını belirlemek için Kuzgun ve Eldeleklioğlu, (2005) tarafından geliştirilmiş olan Anne-Baba Tutumu Envanteri kullanılmıştır.

Envanterin Demokratik Anne-Baba Tutumu, Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu ve Otoriter Anne- Baba Tutumu olmak üzere üç ana alt boyutu bulunmaktadır. Uygulamada, maddelere verilecek yanıtların 5 basamaklı Likert tipi bir ölçekte derecelenmesi istenmiştir.

Anne-Baba Tutumu Envanteri toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Öğrenci envanterdeki her madde için cevaplar 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. Dereceleme şöyle yapılmıştır; Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) sıklıklarından birini işaretlemesine göre puan almaktadır. Deneklerden her maddeyi okuyup, anne ve babaları için en uygun ifadenin (cevabın) yanına işaret koymaları istenmiştir. Hesaplamalar, 1'den 5'e kadar derecelenmiş bu puanlar üzerinde yapılmıştır.

Demokratik Anne Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; çocuğuna karşı içten sevgi ve saygı duyan, çocuğunun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olan, yaşına göre çocuğu kendisiyle ilgili bazı

kararları almaya teşvik eden, çocuğun görüşlerine değer veren, sözel iletişime olanak sağlayan, hemen hemen her konuda çocuğuna iyi bir rehber olan anne-baba tutumlarını içerir. Demokratik Anne- Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların ilgili maddeler için puanları yükseldikçe anne baba tutumunu demokratik algılamaları yükselmektedir.

Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; çocuktan ayrılmakta güçlük çeken, onlar yerine kararlar alan, onlardan kusursuz işler bekleyen, çocuğun bağımsız olmasından korkan, onun tüm davranışlarının kontrolleri altında olmasını isteyen, çocuğun iş ve sorumlulukları yüklenen anne baba tutumlarını içerir. Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu alt ölçeği 10 maddeden oluşup, 10 maddenin 3'ü "koruyucu" 7'si "istekçi" tutumu ölçen maddelerdir. Katılımcıların ilgili maddeler için puanları yükseldikçe anne baba tutumunu koruyucu - istekçi algılamaları yükselmektedir.

Otoriter Anne Baba Tutumunu Ölçen Maddeler; çocuktan mutlak itaat bekleyen, çocukla sözel iletişime pek yer vermeyen, istek ve emirlerinin tartışmasız yerine getirilmesini isteyen, çocuğu yerine göre kendini yönetebilecek ve kendi hakkındaki kararları alabilecek güçte görmeyen ve her türlü kararı kendisi alan anne-baba tutumlarını içerir. Otoriter Anne-Baba Tutumu alt ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların ilgili maddeler için puanları yükseldikçe anne baba tutumunu otoriter algılamaları yükselmektedir.

Anne baba tutumlarının güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla iç tutarlık katsayıları hesaplanmış, demokratik tutum için .89, koruyucu istekçi tutum için, .82 ve otoriter tutum için .78 olarak hesaplanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioglu, 2005).

3.3.2.Akademik Erteleme Ölçeği

Öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını belirlemek amacıyla, Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen "Akademik Erteleme Ölçeği" kullanılmıştır.

Akademik Erteleme Ölçeği, öğrencilerin öğrenim yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınavlara hazırlanma, proje hazırlama gibi) 12 olumsuz, 7 olumlu olmak üzere 19 ifadeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yer alan ifadelere verilen tepkiler "beni hiç yansıtmıyor", "beni çok az yansıtmıyor", "beni biraz yansıtmıyor", "beni çoğunlukla yansıtmıyor", "beni tamamen yansıtmıyor" biçiminde olmak üzere beş basamaklı Likert tipinde

derecelendirilmektedir. Katılımcıların puanları yükseldikçe akademik erteleme davranışının arttığı kabul edilmektedir. Akademik erteleme ölçeğinin Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Ölçeğin birinci faktörü için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .89, ikinci faktörü için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .84'dür. Spearman Brown iki yarım test güvenilirliği, 10 maddelik birinci yarım test için .87 , 9 maddelik ikinci yarım test için .86 olmak üzere toplam .85 olarak hesaplanmıştır. Akademik Erteleme Ölçeğinin 65 lise öğrencisine on yedi gün ara ile uygulanmasından hesaplanan test-tekrar korelasyon katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı birinci faktör için .80 , ikinci faktör için .82 olarak hesaplanmıştır (Çakıcı, 2003).

3.4.Verilerin Toplanması

Lise öğrencilerine; “anne baba tutum ölçeği”, “akademik erteleme ölçeği” ve kişisel bilgi formu ortalama 45 dakikalık sürede aynı anda uygulanmıştır. Ölçekler toplam 692 öğrenciye uygulanmasına rağmen 20 öğrencinin birden fazla maddeyi boş bırakması ve 9 öğrencinin de tüm ölçeklerde arka arkaya aynı maddeleri işaretlemiş olması nedeniyle 29 katılımcının sonuçları değerlendirme dışı tutulmuş ve 663 öğrencinin yanıtları ile istatistiki çalışmalar yapılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini ortaya koyacak bir desen içinde ele alınmıştır. Ölçeklerden elde edilen puan dağılımları bilgisayara değişkenlerine göre kodlanarak girilmiştir. Kodlama işleminden sonra verilerin analizi için SPSS 16.0 paket programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın problemine ve bu probleme bağlı alt problemlere ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular alt problemlerin sırasına uygun olarak ele alınmıştır.

Tablo 2: Lise öğrencilerinde cinsiyete göre akademik erteleme puanlarının t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	p
Kız	312	53,4679	8,17841	-4,315*	,000
Erkek	351	56,3533	9,03741		

*p<.05

Tablo 2 incelendiğinde, kız öğrencilerin “akademik erteleme” puanları ortalamaları 53,4679 iken; erkek öğrencilerin puanları ortalamaları ise 56,3533’dır. Kız ve erkek öğrencilerin “akademik erteleme” puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t testi ile kontrol edildiğinde aradaki farkın .05 düzeyinde erkek öğrenciler lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yani erkek öğrenciler kızlara göre daha çok akademik erteleme yapmaktadır ($t=-4,808$, $p<.05$)

Tablo 3: Lise Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Akademik Erteleme Davranışlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Akademik Erteleme	Gruplar Arası	580,289	3	193,433	2,540*	,005
	Gruplar İçi	50182,687	659	76,150		
	Toplam	50762,986	662			

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının yaş değişkenine göre incelenmesine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, istatistiksel

olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F(3, 659) = 2,540; p < .05$). Bu farklılığın kimin lehine olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Lise Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Akademik Erteleme Davranışı Puanlarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalamalar Arası Fark (I - J)	Standart Hata	P
Akademik Erteleme	15	16	-,21883	,88021	,995
		17	-,26148	,96118	,991
		18	--2,73648*	1,04323	,044
	16	15	,21883	,88021	,995
		17	-,04265	,96118	1,000
		18	-2,47500	1,09974	,102
	17	15	,26148	,89597	,991
		16	,04265	,96118	1,000
		18	-2,47500	1,11240	,118
	18	15	2,73648*	1,04323	,044
		16	2,51765	1,09974	,102
		17	2,47500	1,11240	,118

$p < ,05$

Öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları tek yönlü ANOVA testiyle ortaya konulan anlamlı farklılığın kimin lehine olduğuna ilişkin Tukey testi sonuçları Tablo 4'te görülmektedir. Buna göre 18 yaşındaki öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları 15 yaşındaki öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani 18 yaşındaki öğrenciler 15 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde akademik erteleme davranışı sergilemektedir.

Tablo 5: Lise Öğrencilerinin Sosyo – Ekonomik Düzeyleri Değişkenine Göre Akademik Erteleme Davranışı Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Akademik Erteleme Davranışı	Gruplar Arası	37,676	2	18,838	,245	,783
	Gruplar İçi	50725,310	660	76,857		
	Toplam	50762,986	662			

p>,05

Tablo 5 incelendiğinde lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sosyo – ekonomik düzeylerine değişkenine göre incelenmesine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (F (2, 660) =,245; p>.05).

Tablo 6: Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları ve Kardeş Sayıları Arasındaki İlişki

		Kardeş Sayısı	Akademik Erteleme
Akademik Erteleme	Pearson Korelasyon	,020	1
	P	,610	
	N	663	663

P>05

Tablo 6 incelendiğinde, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanları ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. (r=,020, p>,05).

Tablo 7: Lise Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumlarının Alt Boyutları ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

		Anne Demokratik Algılama	Anne Koruyucu - İstekçi Algılama	Anne Otoriter Algılama	Baba Demokratik Algılama	Baba Koruyucu - İstekçi Algılama	Baba Otoriter Algılama	Akademik Erteleme
Akademik Erteleme	Pearson Korelasyon	-,031	,240**	,291**	-,010	,248**	,284**	1
	P	,423	,000	,000	,791	,000	,000	
	N	663	663	663	663	663	663	663

p<,05

Tablo 7 incelendiğinde akademik erteleme davranışı ile anne koruyucu – istekçi algılama arasında pozitif yönlü ($r=,240$), anne otoriter algılama arasında pozitif yönlü ($r=,291$), baba koruyucu – istekçi algılama arasında pozitif yönlü ($r=,248$), baba otoriter algılama arasında pozitif yönlü ($r=,284$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<,05$).

Tablo 8: Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışının Yordayıcısı Olarak Algılanan Anne ve Baba Tutumlarının Regresyon Analizi Sonuçları

R	R ²	F		β	S β	t	p
			Sabit	40,954		17,247	,000
			Anne Demokratik Algılama	,017	,023	,378	,705
			Anne Koruyucu – İstekçi Algılama	,006	,007	,090	,928
,329a	,108	13,239	Anne Otoriter Algılama	,181	,172	2,353	,019
			Baba Demokratik Algılama	,039	,054	,892	,373
			Baba Koruyucu – İstekçi Algılama	,066	,078	1,045	,296
			Baba Otoriter Algılama	,149	,135	1,926	,055

(a) Bağımlı Değişken: Akademik Erteleme

Tablo 8 incelendiğinde, lise öğrencilerinin algıladıkları anne ve baba tutumları ile akademik erteleme arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür ($R=,329$, $p<,05$). Algılanan anne ve baba tutumları akademik ertelededeki varyansın %10,8inin açıklamaktadır. Akademik ertelemenin yordayıcılarının hangileri olduğunu anlamak için beta ve t değerlerine baktığımızda anne otoriter ($\beta=,172$, $p<,05$) algılamanın, akademik ertelemenin önemli yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM V

5 TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemi ve alt problemleri ile ilgili olarak elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Akademik Erteleme ve Cinsiyet

Araştırma bulguları incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre; cinsiyet ile akademik erteleme davranışının farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara bakıldığında; kız öğrencilerin “akademik erteleme” puanları ortalamaları; erkek öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşüktür. Kız ve erkek öğrencilerin “akademik erteleme” puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t testi ile kontrol edildiğinde aradaki farkın .05 düzeyinde erkek öğrenciler lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yani erkek öğrenciler kızlara göre daha çok akademik erteleme yapmaktadır.

Literatür incelendiğinde (Çelikkaleli ve Akbay, 2013; Ying ve Lv, 2012) araştırma bulgularını destekleyen yani erkeklerin akademik erteleme davranışlarının daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar çoğunlukta olmasına rağmen; cinsiyetin akademik erteleme davranışını göstermede anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koyan çalışmalara (Uzun Özer ve Demir, 2011), da rastlanılmaktadır.

Bu araştırmanın bulguları yurt içinde yapılan, Sarıoğlu (2011), Kandemir (2010), Uzun Özer ve diğ. (2009), Aydoğan (2008), Balkıs (2007), Balkıs (2006), Balkıs ve diğ. (2006) araştırmaları sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük oranda akademik erteleme davranışı sergileme eğiliminde oldukları ifade ettikleri çalışmaları ile desteklenmektedir. Yine yurt dışında yapılan çalışmalarda Van (2003), Steel ve Ferrari (2013), araştırmaları sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük oranda akademik erteleme davranışı sergileme eğiliminde oldukları ifade ettikleri çalışmaları bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Yurt içinde yaptıkları çalışmalarda Uzun Özer (2009) Çakıcı (2003) cinsiyetin akademik erteleme davranışında anlamlı bir farklılık oluşturmadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde yurt dışında yapılan çalışmalarda Haycock ve diğ. (1998), Dietz ve diğ. (2007), çalışmaları sonucunda

cinsiyetin akademik erteleme davranışında anlamlı bir farklılık oluşturmadığını belirtmişlerdir. Bu bulgular bu araştırmanın sonuçlarını desteklememektedir.

Çelişen sonuçlar olmakla birlikte araştırmaların çoğunluğunda erkeklerin kızlara göre daha çok akademik erteleme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın bulguları da erkeklerin kızlara nazaran daha çok akademik erteleme yaptıkları yönündedir. Bu duruma neden olan faktörler düşünüldüğünde akla ilk gelen ailelerin çocuklarını yetiştirme sürecinde cinsiyete göre farklı tutumlar takındığı yönündedir. Geleneksel Türk aile yapısında erkek çocuklarına daha geniş bir hareket alanı sağlanıp, sorumluluklarını yerine getirmemeleri tolere edilirken kızların hareket alanı daraltılıp sorumluluklarını yerine getirmeleri sürecinde daha titiz davranılmaktadır. Bu tutum farklılığı erkeklerde ertelemeciliğin pekişmesine neden olabilirken kızlarda sorumluluk bilincini artırabilmektedir. Sosyal hayatta erkek çocukların erken yaştan itibaren evin dışında daha çok vakit geçirmeleri akademik sorumluluklarına ayırmaları gereken zamanları farklı şekilde değerlendirmelerine dolayısıyla akademik erteleme yapmalarına neden olduğu da düşünülebilir.

5.2. Akademik Erteleme ve Yaş

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının yaş değişkenine göre incelenmesine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın kimin lehine olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları tek yönlü ANOVA testiyle ortaya konulan anlamlı farklılığın kimin lehine olduğuna ilişkin Tukey testi sonuçlarına göre 18 yaşındaki öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları 15 yaşındaki öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani 18 yaşındaki öğrenciler 15 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde akademik erteleme davranışı sergilemektedir.

İlgili literatür incelendiğinde lise öğrencilerinde akademik erteleme ve yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Üniversite öğrencilerinin örneklem grubu olarak alındığı çalışmalarda ise akademik erteleme ve yaş konusunda birbiriyle çelişen sonuçlar elde edilmiştir.

Balkıs (2006) akademik erteleme düzeylerinin öğretmen adaylarının yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklı olduğunu bulmuştur. 20, 22 ve 26 yaşlarındaki öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi düzeylerinin 18 yaşındaki öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ulukaya (2012) örneklem grubunu üniversite öğrencilerinin oluşturduğu çalışmasında yaş arttıkça akademik erteleme eğiliminin de arttığı saptanmıştır. Bu bulgular bu araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Van (2003) araştırmasında, erteleme davranışı üzerine yapılan *121 adet* çalışmayı incelemiş ve sonuç olarak; yaşın erteleme davranışı ile negatif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Van'a göre düşük yaş gruplarında erteleme davranışının sergilenme sıklığı artmaktadır. Sarıoğlu (2011) üniversite Öğrencilerin Akademik Erteleme puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Kruskal Wallis testi sonucunda Akademik Erteleme yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan farklılaşmadığı saptanmıştır. Akkaya (2007) üniversite öğrencilerinde yaş ile akademik erteleme arasında anlamlı ilişki olmadığını belirtmiştir. Bu bulgular bu araştırmanın sonuçlarını desteklememektedir.

Araştırma bulguları göstermektedir ki büyük yaş grubundaki öğrencilere küçük yaş gruplarına göre daha çok akademik erteleme yapmaktadır. Özellikle 18 yaşındaki öğrencilerin akademik erteleme puanları 15 yaşındaki öğrencilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Bu duruma neden olan etmenler düşünüldüğünde 18 yaşındaki öğrenciler üniversite sınavlarına hazırlandıkları için okul faaliyetlerini daha çok ertelemek durumunda kalabilirler. Öte yandan 15 yaş grubundaki öğrenciler genel olarak ortaöğretimdeki ilk yıllarını geçirdikleri için kendilerinden beklenen sorumlulukları yerine getirmede; okula ve öğretmenlerine alışmış olan üst sınıf öğrencilerine nazaran daha fazla uyma davranışı gösterebilirler ve akademik sorumluluklarını daha az ertelerler.

5.3. Akademik Erteleme ve Sosyo – Ekonomik Düzey

Lise öğrencilerinin sosyo – ekonomik düzey değişkenine göre akademik erteleme davranışlarında yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç Kandemir (2010) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği gelire

göre akademik erteleme anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucunu veren çalışmasınca desteklenmektedir.

Ailelerin sosyo – ekonomik seviyelerine bakılmasının her öğrenciden beklenen akademik sorumlulukların aynı olması bu bulgunun nedenlerinden biri olabilir. Ayrıca araştırmaya katılanlardan %91'i ailesinin gelir durumunun alt ya da orta düzeyde olduğunu belirtmiştir; üst gelir grubunun azınlıkta kalması sosyal hayatta çoğunluk gruba uymasına davranış ve tutumlarının çoğunluk gruba benzetmesine neden olabilir. Bu durum akademik erteleme davranışı bakımından anlamlı farklılık oluşmamasının nedenlerinden biri olabilir.

5.4. Akademik Erteleme ve Kardeş Sayıları

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanları ile kardeş sayıları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırma bulguları Sarıoğlu (2011)'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışma ile desteklenmektedir. Öte yandan araştırma bulguları Rosario ve diğ. (2009)'un 11 – 17 yaş aralığındaki katılımcılarla gerçekleştirdiği ve kardeş sayısı arttıkça akademik ertelemenin de arttığını belirttiği çalışması ile örtüşmemektedir. Kardeş sayıları ile akademik erteleme davranışı arasında anlamlı bir fark bulunmaması akademik faaliyetlerin her bir kardeş için bireysel sorumluluk olması ile açıklanabilir. Akademik çalışmalarda her bir çocuk kişisel olarak kendi sorumluluğunu yerine getirmekte ya da getirmemektedir bu durum akademik erteleme boyutunda anlamlı farklılık oluşmamasına neden olabilir.

5.5. Algılanan Anne ve Baba Tutumları ve Akademik Erteleme

5.5.1. Demokratik Algılanan Anne ve Baba Tutumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Yapılan istatistik çalışmaları sonucunda araştırma bulguları incelendiğinde lise öğrencilerinin anne ve babalarını demokratik algılamaları ile akademik erteleme davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırma bulguları Ulukaya (2012)'nin çalışmasındaki baba tutumları ile erkeklerin akademik erteleme davranışları arasında ilişki bulunmadığı boyutu tarafından desteklenmektedir. Öte yandan literatürde demokratik anne baba tutumları ile akademik erteleme arasında ilişki

bulunan çalışmalara rastlanmaktadır. Ferrari ve Olivette (1994) demokratik tutumu benimseyen babaların kızlarının erteleme eğiliminin düşük olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Pychyl ve diğ. (2002) 13 – 15 yaş aralığında 105 adölesan üzerinde yaptıkları çalışmalarında kız ve erkeklerde anne babanın demokratik tutuma sahip olması ile erteleme eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu araştırmanın bulguları genel olarak literatürdeki çalışmalarla örtüşmemektedir. Demokratik tutumu benimseyen anne babaların çocukları aile içinde bir birey olarak kabul edilmekte, koşulsuz sevgi ve saygı görmekte, karar vermesi ve deneme yanılma yoluyla öğrenmesi desteklenmektedir. Kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu kurallar çerçevesinde çocuk özgürdür ve aile içinde söz hakkı vardır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuğun içten denetimli bir birey olması beklenmektedir (Alisinanoğlu, 2003). Bu tutumu benimseyen ailelerin çocuklarını zorlamayan ve kendi kararlarını almalarını teşvik eden yapısı akademik erteleme davranışında anlamlı bir ilişkinin çıkmamasına neden olabilir.

5.5.2. Koruyucu – İstekçi Algılanan Anne ve Baba Tutumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Yapılan istatistik çalışmaları sonucunda araştırma bulguları incelendiğinde lise öğrencilerinin hem annelerini hem de babalarını koruyucu – istekçi algılamaları ile akademik erteleme davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babaların koruyucu – istekçi tutumu arttıkça çocukların akademik erteleme davranışı artmaktadır.

Literatür incelendiğinde lise öğrencilerinin anne ve babalarını koruyucu – istekçi algılamaları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Genel olarak koruyucu – istekçi tutumu benimseyen çocuklar adeta görünmez bir fanusta, mümkün olduğunca dış etkilerden uzakta büyütülürler. Aile çocuğun yetilerine, duygu ve düşüncelerine bakmaksızın onun adına her şeyi yapar tüm kararları alır. Bu çocuklar ailenin istediği şeyleri giyer, tadar, yalnızca onaylanan kişilerle; yalnızca onaylanan zaman ve mekanlarda arkadaşlık yapabilir. Bu tarz ailelerde çocukların bağımsız bir birey olma yolundaki tüm girişimleri engellenmekte çocuk ailesine ne kadar bağımlı olursa o oranda kabul ve onay görmektedir.

Çocuklara ait sorumlulukların ebeveynler tarafından yerine getirilmesi, çocukların sorumluluklarının farkında olan ve bunları zamanında yerine getiren bireyler olması noktasında eksik kalmalarına neden olabilir. Dolayısıyla bu çocuklar akademik sorumluluklarını da ertelemekte dolayısıyla akademik erteleme davranışı puanları yükselmektedir.

5.5.3. Otoriter Algılanan Anne ve Baba Tutumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Yapılan istatistik çalışmaları sonucunda araştırma bulguları incelendiğinde lise öğrencilerinin hem annelerini hem de babalarını otoriter algılamaları ile akademik erteleme davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani anne babaların otoriter tutumu arttıkça çocukların akademik erteleme davranışı artmaktadır.

Araştırma bulguları Pychyl ve diğ. (2002)'nin anne babanın otoriter olması ve Ferrari ve Olivette (1994)'ün babanın otoriter olması ile erteleme eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki buldukları çalışma ile desteklenmektedir. Otoriter ortamda yetişen çocuklar, aşırı isyankar ve saldırganlık eğilimi olan kişiler olabilmektedir. Bazen de tam tersi olarak aşırı sessiz, içine kapanık, çekingen ve başkalarının etkisinde kolay kalabilen kişiler oldukları görülmektedir. Baskı altında büyüyen çocuklarda aşağılık duygusu gelişmekte ve bunun sonucu olarak da benlik saygısı düşük olmaktadır. Ayrıca bu çocuklarda iç denetim yerine dış denetim gelişmiştir (Özgüven, 2001).

Otoriter tutumla büyütülen çocuklarda yukarıda bahsedilen tüm olumsuzlukların çocukların akademik faaliyetlerine negatif etki ettiği düşünülebilir. Otoriter tutumla yetiştirilen çocukların benlik saygısının düşük olmasının akademik erteleme davranışına etkisini Aydoğan (2008) araştırmasında akademik erteleme davranışı ve benlik saygısı arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu ayrıca benlik saygısının akademik erteleme davranışını açıklayabildiği şeklinde ifade etmiştir.

5. 6. Lise öğrencilerinde algılanan anne ve baba tutumları akademik erteleme davranışını anlamlı olarak açıklamakta mıdır?

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışının yordayıcısı olarak anne ve baba tutumlarının regresyon analizi sonuçlarına göre algıladıkları anne ve baba tutumları ile akademik erteleme arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Algılanan anne ve baba tutumları

akademik ertelemedeki varyansın %10,8ini açıklamaktadır. Akademik ertelemenin yordayıcılarının hangileri olduğunu anlamak için beta ve t değerlerine baktığımızda anne tutumlarını otoriter algılamanın, akademik ertelemenin önemli yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Araştırma bulguları, Ulukaya (2012)'nin anne sıkı denetimi/kontrolü akademik erteleme eğiliminin anlamlı bir yordayıcısı olarak bulduğu ve kadınlar için sıkı denetimin yüksek olduğu açıklayıcı-otoriter ve otoriter anne tutumunun benlik değerini yordadığı, benlik değerininse ertelemeyi yordadığı saptanan araştırmayla paralellik göstermektedir (Pychyl ve diğ. 2002). Annelerin özellikle kırsal kesimde çocuk yetiştirme sürecinde daha etkin rol almaları babalara nazaran anne otoritesinin anlamlı bir yordayıcı olmasının nedeni olabilir. Lise öğrencilerinin kişilik ve karakter oluşumunun en hızlı ve çalkantılı yılları olan ergenlik döneminde kontrole karşı isyan duygusunu yoğun yaşamaları; anne otoritesine bir başkaldırı olarak akademik erteleme davranışını daha çok yapmalarına neden olabilir. Otoriter tutumla büyütülen çocuklar edilgen bir yapıya sahiptir (Özgüven 2001). Bu tutumla yetiştirilen lise öğrencilerinin anneleri akademik faaliyetlere olması gereken önemi vermeyip, çocuklarını bu konuda yönlendirmemeleri ve bu çocukların da akademik konularda inisiyatif almamaları yine akademik erteleme davranışının nedenlerinden biri olabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada algılanan anne baba tutumları ve akademik erteleme arasındaki ilişki ve akademik erteleme davranışını etkileyen diğer bazı faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bulguları ele alındığında;

6.1. Sonuçlar

1. Cinsiyet değişkenine göre akademik erteleme puanları farklılaşmaktadır. Erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışı puanları kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

2. Lise öğrencilerinde yaş düzeyi yükseldikçe sergilenen akademik erteleme davranışı artmaktadır.

3. Sosyo – ekonomik düzeye göre akademik erteleme davranışı puanları farklılaşmamaktadır.

4. Akademik erteleme davranışı ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır..

5. Algılanan anne baba tutumlarının koruyucu – istekçi olması ile akademik erteleme davranışı arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumlarının otoriter olması ile akademik erteleme davranışı arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

6. Algılanan anne baba tutumları akademik erteleme davranışını yordamaktadır. Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutları açısından en önemli yordayıcı anne tutumlarının otoriter algılanmasıdır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak, uygulayıcılara ve araştırmacılara aşağıdaki önerilerin yapılması uygun olacağı düşünülmektedir.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonucunda algılanan anne baba tutumunun, akademik erteleme davranışını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Akademik faaliyetlerde sorumlu, düzenli ve disiplinli bir öğrenci olma yetileri öğrenim hayatının başlarında kazanıldığı için benzer bir çalışma ortaokul öğrencileri üzerinde yapılabilir.

2. Akademik erteleme öğrenciler arasında çok yaygın ve önemli bir sorun olmasına rağmen nedenleri henüz tümüyle ortaya konulamamıştır. Bu konuda akademik ertelemeyle ilişkili olma ihtimali olan “öğrencilerin okul dışı saatlerde bir iş kolunda çalışıp çalışmadığı, geleceğe yönelik beklentileri, öğretmen tutumları, problem çözme becerileri vb.” konularda yeni çalışmalar yapılarak akademik erteleme hakkında daha çok veri elde edilebilir.

4. Yurt dışında yapılan bazı çalışmalarda erteleme davranışını aktif erteleme ve pasif erteleme olmak üzere ikiye ayıran ve aktif erteleyicilerin başarı olarak erteleme yapmayan gruba dahil edildiği çalışmalar bulunmaktadır (Chun ve Choi, 2005). Benzer araştırmalar kültürel farkların da ortaya konulması adına ülkemizde yapılabilir.

5. Çocuk esirgeme kurumları gibi anne baba tutumlarının öğrenciler üzerinde etkili olmadığı örneklem grupları ile çalışılabilir, elde edilen bulgular yeniden değerlendirilebilir.

6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Okullarda anne babalara yönelik seminerler düzenlenerek; çocuk yetiştirme sürecinde takındıkları tutumlarının farkına varmaları ve bu tutumların çocuklarının akademik erteleme davranışlarına nasıl etki ettiğini öğrenmeleri sağlanabilir.

2. Akademik erteleme davranışı şikayetiyle danışmana ya da öğretmene başvuran öğrencilerin bu sorunlarının çözümü sürecinde anne baba ile işbirliğine gidilmesi sorunun çözümüne olumlu katkıda bulunabilir.

3. Öğrencilere yönelik seminerler düzenlenerek erteleme, türleri ve akademik başarılarına etkisi anlatılabilir ve bu konuda farkındalık kazanmaları sağlanabilir.

4. İlgili öğretmenler ya da rehber öğretmenler okul genelinde akademik erteleme ölçeğini uygulayarak bu konuda sorun yaşayan öğrencileri tespit edip çözüm odaklı destek grupları oluşturulabilir.

5. Akademik erteleme davranışı temelde planlama ve zaman yönetimi sorunudur. Bu konuda sorun yaşayan öğrenciler dağınık ve plansız çalışanlardır. Akademik erteleme sorunu yaşayan öğrencilere yönelik etkili planlama ve zaman yönetimi eğitimleri verilebilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2003). *İnsan doğasını anlamak*. Çev. Deniz Başkaya, İzmir: İlya Yayın Evi.
- Adler, A. (2000). *Yaşamın anlam ve amacı*. Çev. Kamuran Şipal, İstanbul: Say Yayınları.
- Akbay, S. E. (2009). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yüklenme stillerinin rolü*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Akkaya, E. (2007). *Academic procrastination among faculty of education students: the role of gender, age, academic achievement, perfectionism and depression*. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara
- Aktaş, S. (2011). *9. Sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:1, Sayı:1*.
- Anderson, E. M. (2001). The relationships among task characteristics, self-regulation and procrastination. *Educational psychology DAI - B 62/05*, p.2530.
- Arcan, K. (2006). Özel okullara giden lise düzeyindeki ergenlerin akademik başarıları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, (8)*, 121-129.
- Aremu, A. O., Williams, T. M. ve Adesina F. T. (2011). Influence of academic procrastination and personality types on academic achievement and efficacy of in-school adolescents in Ibadan. *Ife Psychologia; Volume 19 Number 1*.
- Arı, R., ve Seçer, Z. Ş. (2003). Farklı anne baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (10)*, 451-464.

- Aydın, M. Z. (2007). *Ailede çocuğun ahlak eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aydoğan, D. (2008). *Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluluk kaygı ve öz-yeterlik ile açıklanabilirliği*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M. ve Duru, S. (2006). Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme eğiliminin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 7/2, 57-73.
- Balkıs, M. (2007). Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin, Karar verme Stilleri İle İlişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 67-83.
- Balkıs, M., Duru, E. ve Duru, S. (2007). *Akademik erteleme eğilimi, öğrenme ve çalışma stratejileri ilişkisi*. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, 17-19 Ekim, Çeşme, İzmir.
- Balkıs, M., Duru, E., (2010). Akademik erteleme eğilimi, akademik başarı ilişkisinde genel ve performans benlik saygısının rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 159-170.
- Balkıs, M. (2013). Academic procrastination, academic life satisfaction and academic achievement: the mediation role of rational beliefs about studying. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, Vol. 13, No. 1, March 2013, 57-74.
- Başar, F. (1996). *Üvey ebeveyne sahip olan ve olmayan 10-11 yaş grubundaki çocukların saldırganlık eğilimleri ve kendilerini algılama biçimlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Biricik, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. Kaknüs Yayınları: İstanbul.
- Burka, J. ve B. Yuen, L. M. (1983). *Procrastination: Why you do it, what to do about it*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Burka, J.B. ve Yuen, L.M. (1992). *Procrastination Habit*. Buenos Aires, Argentina: Vergara.
- Corey, D. (2007). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Çev. Tuncay Ergene, Mentis yayıncılık: Ankara.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. H. (2006). *Anne Baba Eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çelikkaleli, Ö. ve Akbay, S., (2013). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışı, genel yetkinlik inancı ve sorumluluklarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 2, Ağustos 2013, 237-254*.
- Chun, A. H. C. ve Choi, J. N. (2005). Rethinking procrastination: Positive effects of “active” procrastination behavior on attitudes and performance. *The Journal of Social Psychology, 145, 245-264*.
- Çakıcı, D. Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Çetin, Ş. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, (25),1-7*.
- Deniz, M. E., Traş, Z. Ve Aydoğan, D. (2009). Akademik erteleme ve denetim odağının duygusal zeka açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 9 (2), 607 – 632*.
- Deniz, M. E., Karakuş, Ö., Traş, Z., Eldeleklioğlu, J., Özyeşil, Z. ve Hamarta E. (2013). Parental attitude perceived by university students as predictors of subjective well-being and life

satisfaction. *Psychology* 2013. Vol.4, No.3, 169-173 Published Online March 2013 in *SciRes* (<http://www.scirp.org/journal/psych>)

Dietz, F., Hofer, M. ve Fries, S. (2007). Individual values, learning routines and academic procrastination, *British Journal of Educational Psychology*, 77, 893–906

Dinçer, B. (2008). *Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları İle Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F. ve Fraileigh, M. J. (1987). The relation of parenting style to adolescents school performance. *Child Development*, 58(5), 1244-1257

Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim Ve Etkileşim Sağlıklı İnsan Sağlıklı Aile*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dryden, W. (2000). *Ertelemek yaşamı kaçırmaktır*. (Çev. Günhan Günay) İstanbul: Erdemir Yayınevi.

Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda Özgüven Gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2). 2004: 111-12.

Emmett, R. (2004). *Ağustos böceği ile karınca*. (Çev. Sara Çaşkurlu). İstanbul: Kariyer Yayınları.

Ferrari, J. R. (1991). Self handicapping by procrastinators: protecting self-esteem, social esteem or both. *Journal of Research in Personality*, 25, 245-261.

Ferrari, J. R. ve Olivette, M. J. (1994). Parental authority and the development of female dysfunctional procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28, 87– 100.

Ferrari, J.R., Johnson, J.L. ve McCown, W. (1995). *Procrastination and task avoidance: theory, research and treatment*. New York: Plenum.

- Ferrari, J. R., Harriott, J. ve Zimmerman, M. (1999). The social support networks of procrastinators: Friends or family in times of trouble? *Personality and Individual Differences*, 26, 321–334.
- Ferrari J. R., Doroszko E., ve Joseph N. (2005). Exploring procrastination in corporate settings: sex, status, and settings for arousal and avoidance types. *Individual Differences Research*, 3 (2), 140-149.
- Ferrari, J. R. ve Pychyl, T. (2012). If I wait, my partner will do it: The role of conscientiousness as a mediator in the relation of academic procrastination and perceived social loafing, *North American Journal of Psychology*, 2012, Vol. 14, No. 1, 13-24.
- Franziska, D. Manfred, H. ve Stefan, F. (2007). Individual values, learning routines and academic procrastination. *British Journal of Educational Psychology*, 77 (4), 893-906.
- Geçtan, E. (1996). *İnsan olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1993). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin isleri son anne erteleme eğilimlerinin, mesleki yeterlilik alguları, mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (aksaray ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güner, D. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin erteleme eğilimleri ve kaygı düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hamarta, S. (2007). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin sosyal problem çözme becerilerinin algılanan anne-baba tutumları açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Bilim Dalı, Konya.

Hamarta, E. Baltacı, Ö. Üre, Ö. ve Demirbaş, E. (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Aile Toplum Ve Eğitim-Kültür Ve Araştırma Dergisi*, Afşaroğlu Matbaası: Ankara.

Haycock, L. A. McCarthy, P. ve Skay, C. L. (1998). Procrastination in college students: The role of self-efficacy and anxiety. *Journal of Counseling & Development*, 76, 317-324.

Ishak, Z., Low, S. ve Lau P. (2012). Parenting style as a moderator for students academic achievement. *Journal of Science Educational Techonology*, 21, 487 - 493

Kağan, M. (2009). *Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışını açıklayan değişkenlerin belirlenmesi*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42/2, 133-128.

Kandemir, M. (2010). *Akademik Erteleme Davranışını Açıklayıcı Bir Model*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, A. Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18. 208-225.

Klingsieck, K. B. (2013). *Procrastination in different life-domains: is procrastination domain specific?*. Published online: Springer Science+Business Media New York.

Knaus, W.J. (2000). Procrastination, blame, and change. *Journal Of Social Behaviour And Personality*, 15, 153 – 166.

Kolburan, G., Cömert, T., I., Narter, M., Isözen, H. (2012). Parental attitude perception in adolescents by gender. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 47 (2012) 1299 – 1304

- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuzgun, Y. Ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne Baba Tutumları Ölçeği. Editör: Kuzgun ve F. Bacanlı. *PDR'de Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lay, C. H. (1986). At last, my research on procrastination. *Journal of Research in Personality*, 28, 474-495.
- Lay, C. H., Knish, S., ve Zannetta, R. (1992). Self-handicappers and procrastinators: a comparison of their practice behavior prior to an evaluation. *Journal of Research in Personality*, 26(3), 242-257.
- Mccown, W. Petzel, T. ve Rupert, P. (1987). An experimental study of some hypothesized behaviors and personality variables of college student procrastinators. *Personality And Individual Differences*, 8/6, 781-786.
- Milgram, N. (1991). *Procrastination. encyclopedia of human biology*. 6. New York: Academic Press.
- Milgram, N. Mey-Tal, G. ve Levison, Y. (1998). Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents. *Personality and Individual Differences*, 25 (2), 297-316.
- Milgram, N. ve Toubiana, Y. (1999). Academic anxiety, academic procrastination and parental involvement in students an their parents. *British Journal of Educational Psychology*. 69, 345 – 361.
- Milgram, N. ve Tenne, R. (2000). Personality correlates of decisional and task avoidant procrastination. *European Journal of Personality*, 14, 141-156.
- Orçan, M. (2004). *Anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların sosyal gelişimlerinin algılanan anne baba tutumları ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Önder, A. (2004). *Ailede İletişim: “Konuşarak ve Dinleyerek Anlaşalım”*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Örgün, S. (2000). *Anne baba tutumları ile 8.sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özguven, İ.E. 2001. *Ailede iletişim ve yaşam*. PDREM Yayınları, Ankara.
- Öztürk, İ. 1990. *Anne-baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin bağımsızlık, duyguları anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama ve saldırganlık düzeylerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Pychyl, T. A. Morin, R. W. ve Salmon, B. R. (2000). Procrastination and the planning fallacy: An examination of the study habits of university students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 135-152.
- Pychl, T. Coplan, R. ve Reid, P. (2002). Parenting and procrastination: gender differences in the relations between procrastination, parenting style and self-worth in early adolescence, *Personality and Individual Differences* 33 (2002) 271–285
- Rosario, P., Costa, M., Nunez, J. Gonzales – Pienda, J., Solano, P. ve Valle, A. (2009). Academic procrastination: associations with personal, school, and family variables. *The Spanish Journal of Psychology*, Vol. 12, No. 1, 118-127
- Rothblum, E. D., Solomon, L. J., Murakami, J. (1986). Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators, *Journal Of Counseling Psychology*, 33/3, 387-394

- Sağlam, S. (2007). *Lise Öğrencilerinin Anne-Baba İletişimi Sosyal Destek ve Anne-Baba Tutumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarı, C. D. (2008). *The relationship between parenting style, gender and akademik achievement with optimism among adolescent*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Sarioğlu, A., F. (2011). *Öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Satılmış, M. (2010). *Öğrencilerin mükemmeliyetçilik tutumları ile anne baba tutumlarının karşılaştırmalı incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sezer, Ö. ve Oğuz, V. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmenin Anne Baba Tutumları Ve Bazı Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (3), 743- 758.
- Solomon, L. J. ve Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency And Cognitive-Behavioral Correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503- 509.
- Steel, P. D. G. (2002). *A Measurement And Nature Of Procrastination*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Minnesota, Minnesota, USA.
- Steel, P. ve Ferrari J. (2013). Sex, education and procrastination: an epidemiological study of procrastinators' characteristics from a global sample. *European Journal of Personality*, *Eur. J. Pers.* 27: 51–58 Published online 13 April 2012 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/per.1851
- Şendil, G. Kaya, İ. (2005). *Anne baba olmak*, Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.

- Steinberg, L. Lamborn, S. Dornbusch, S. ve Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement authoritative parenting school involvement and encouragement to succeed. *Child Development*, 63(5), 1266-1281.
- Terzi, Ş. (2003). Altıncı sınıf öğrencilerinin kişilerarası problem çözme beceri algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 221-231.
- Tezer, E. ve Tunç, A. (2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *PDR: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.
- Thergaonkar, N. R. ve Wadkar, A. (2007). Relationship between test anxiety and parenting style. *Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 2(4), 10-12.
- Tice, D. M. ve Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal Study Of Procrastination, Performance, Stress, And Health: The Costs And Benefits Of Dawdling. *Psychological Science*, 8, 454-458
- Tola, D. (2003). *İlkokul 5.sınıf çocuklarında ahlaki yargı ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Türkel, Y. D. (2006). *The Relationship Between Parenting Style and Learned Resourcefulness*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Ulukaya, S. (2012). *Üniversite öğrencilerinde akademik ertelemenin yordayıcıları olarak aile bağlamında benlik ve anne baba tutumları*. yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzun Özer, B. (2009). Bir grup lise öğrencisinde akademik erteleme davranışı: sıklığı, olası nedenleri ve umudun rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 12 – 19.
- Uzun Özer, B., Demir, A. ve Ferrari, J. R., (2009). Exploring academic procrastination among turkish students: possible gender differences in prevalence and reasons. *The Journal of Social Psychology*, 149(2), 241–257

- Uzun Özer, B. (2010). *A path annelytic model of procrastination: Testing cognitive, affective, and behavioral model*. Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Uzun, B. ve Demir, A. (2011). *Engellenmeye tahammülsüzlüğün akademik ertelemedeki rolü*. XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulan bildiri, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ünüvar, A. (2007). *Lise öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile kendine saygı düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Van Eerde, W. (2000). Procrastination: self-regulation in initiating aversive goals. *Applied Psychology*, 49/3, 372–389.
- Van Eerde, W. (2003). A meta-annelytically derived nomological network of procrastination. *Personality and Individual Differences*, 35, 1401–1418.
- Watson, D. C. (2001). Procrastination and the five-factor model: a facet level annelysis. *Personality And Individual Differences* 30/1, 149-158.
- Yavuzer H. (1990). *Yaygın anne baba tutumları "anne-baba okulu"*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak: anne babaların en çok sorduğu soru ve cevaplarıyla*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2007). *Anne baba ve çocuk*, Ankara: Remzi Kitapevi.
- Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin öz – anlayışları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, Y. (2007). *Anne baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarıları ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Ying, Y., Lv, W. (2012). *A Study on Higher Vocational College Students' Academic Procrastination Behavior and Related Factors*, I.J. Education and Mannegement Engineering 7, 29-35 Published Online July 2012 in MECS (<http://www.mecs-press.net>) DOI: 10.5815/ijeme.2012.07.05

İnternet Kaynakları

Merriam – Webster. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/procrastinate> . Erişim tarihi; 17.01.2013

Yaakub, N.F. (2000) *Procrastination Among Students İn Institutes Of Higher Learning: Challenges For K-Economy The School Of Languages And Scientific Thinking*, University Utara Malaysia (Çevrimiçi) <http://mahdzan.com/papers/procrastinate/> (20.08.2013)

EKLER

EK 1 Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler yanıtalamanız istenen ölçeklerden elde edilecek sonuçlar yüksek lisans tez çalışmasında kullanılacak olup hiçbir şekilde başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır. Ölçeklere içtenlikle sizleri gerçekten yansıtan yanıtlar vermeniz, yapılacak olan tez çalışmasının doğru sonuçlara ulaşması için son derece önemlidir.

Lütfen kitapçıklara isim yazmayınız ve ölçekleri doldururken kurşun kalem kullanınız. Zaman ayırdığınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yard. Doç. Dr Zeliha TRAŞ
Danışman

Soner YATGIN
Yüksek Lisans Öğrencisi

CİNSİYETİNİZ	YAŞINIZ	KARDEŞ SAYINIZ
K ☐ E ☐		
OKULUNUZ	SINIFINIZ	AİLENİZİN AYLIK ORTALAMA GELİRİ
		0 – 750 ☐
		751 – 1500 ☐
		1501 – 2250 ☐
		2251 – 3000 ☐
		3000 ÜZERİ ☐

Ek :2 AKADEMİK ERTELEME ÖLÇEĞİ (AEÖ)

Bu ölçeğin amacı sizin ders çalışma alışkanlıklarınızı belirlemektir. Aşağıda bazı ifadeler verilmiştir. Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup sizi ne kadar tanımladığını aşağıdaki Ölçekten yararlanarak maddelerin yanındaki sayıların üzerine (X) işareti koyarak belirleyiniz.

	Beni hiç yansıtıyor	Beni çok az yansıtıyor	Beni biraz yansıtıyor	Beni çoğunlukla yansıtıyor	Beni tamamen yansıtıyor			
	1	2	3	4	5			
1	Derslerimi düzenli olarak çalışırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Ödevlerimi/projelerimi genellikle son belirlenen tarihte yetiştiririm			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Daha keyifli şeyler yapmak için ders çalışmayı erken bırakırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Sınavlardan önce konuları tekrar etmeye zamanım kalır			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Ne zaman dersin başına otursam aklıma yapmam gereken başka işler gelir			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek: 3 ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Size anne babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara *ne derece benimsediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek* uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ	ANNE					BABA				
	Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kısmen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun	Hiç Uygun Değil	Çok Az Uygun	Kısmen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2) Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4) Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5) Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Soner YATGIN	İmza:	
Doğum Yeri:	Akşehir		
Doğum Tarihi:	29/11/1986		
Medeni Durumu:	Evlü, bir çocuk babası		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim				
Ortaöğretim				
Lise	Akşehir Anadolu Lisesi			2001 - 2005
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Psikolojik Danışma ve Rehberlik		2005 - 2009
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Psikolojik Danışma ve Rehberlik		

Becerileri	
İlgi Alanları	
İş Deneyimi:	
Aldığı Ödüller	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	
Tel:	
Adres	soneryatgin@hotmail.com